

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL SUDA

PREDMET N.Š. protiv HRVATSKE

(*Zahtjev br. 36908/13*)

PRESUDA

Članak 10. • Sloboda izražavanja • Kaznena osuda podnositeljice zahtjeva zbog kršenja povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva nad njezinom unukom • Posebna zaštita povjerljivosti postupaka koji se odnose na djecu • Podnositeljičine izjave u televizijskom intervjuu o pravilnom funkcioniranju sustava postupaka dodjele skrbništva nad djecom i neovlašteno otkrivanje informacija iz postupka dodjele skrbništva koji je bio zatvoren za javnost • Obveza domaćih vlasti da pažljivo uspostave ravnotežu između slobode iznošenja primjedbi na pitanja od javnog interesa i potrebe za zaštitom najboljih interesa djeteta i njegovih prava na privatnost • Isključivo formalistički pristup domaćih sudova pojmu povjerljivosti postupka • Propust domaćih sudova da ispitaju sve relevantne okolnosti predmeta u svjetlu načela utvrđenih u sudskoj praksi Suda

STRASBOURG

10. rujna 2020.

KONAČNA

10. prosinca 2020.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

U predmetu N.Š. protiv Hrvatske,
Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke,

Raffaele Sabato, *suci*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 36908/13) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska državljanka gđa N.Š. („podnositeljica zahtjeva“) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“) dana 21. svibnja 2013. godine;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada“) obavijesti o prigovorima u pogledu kaznene osude zbog kršenja povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva i u pogledu nedostatka poštenosti u relevantnom kaznenom postupku, na temelju članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (d) i članka 10. Konvencije, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

odluku da ime podnositeljice zahtjeva ne bude objavljeno;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 19. svibnja i 7. srpnja 2020. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na potonji datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na kaznenu osudu podnositeljice zahtjeva zbog kršenja povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva nad njezinom unukom.

ČINJENICE

2. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1954. godine. Podnositeljicu zahtjeva, kojoj je odobrena besplatna pravna pomoć, zastupala je gđa L. Horvat, odvjetnica iz Zagreba.

3. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

I. POZADINA PREDMETA

5. Dana 20. svibnja 2007. kći i zet podnositeljice zahtjeva pогinuli su u prometnoj nesreći. U toj nesreći ozlijedena je i njihova kći N.G., koja je u to vrijeme imala pet mjeseci.

6. Nakon smrti njezinih roditelja, dana 24. svibnja 2007. mjesni Centar za socijalnu skrb skrbništvo nad N.G. privremeno je dodijelio njezinu stricu (bratu njezina oca).

7. Ubrzo nakon toga došlo je do obiteljskog spora o skrbništvu nad N.G., između ostalog o pitanjima gdje bi trebala živjeti i s kim bi trebala ostvarivati susrete i druženje. Članovi obitelji s očeve i majčine strane zauzeli su suprotne strane. Taj spor doveo je do nekoliko upravnih postupaka pred Centrom (prvo pred Centrom za socijalnu skrb u D.S., a zatim pred Centrom za socijalnu skrb u K.; dalje u tekstu „Centar“) i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi (dalje u tekstu „Ministarstvo“), te sudskih postupaka pred nadležnim sudovima.

8. Dana 22. siječnja 2009. Centar je skrbništvo nad N.G. dodijelio njezinu stricu, no povodom žalbe koju je podnijela obitelj podnositeljice zahtjeva Ministarstvo je 26. veljače 2009. godine ukinulo to rješenje i vratilo predmet Centru na ponovno odlučivanje.

9. U ponovljenom postupku, dana 20. listopada 2010. Centar je ponovno skrbništvo nad N.G. dodijelio njezinu stricu, a to rješenje potvrdilo je Ministarstvo dana 24. veljače 2011. godine. Prema informacijama dostupnim Sudu, dana 28. ožujka 2011. obitelj podnositeljice zahtjeva osporila je to rješenje pred nadležnim upravnim sudom.

10. Zbog tragičnih okolnosti nesreće, i sama nesreća i obiteljski spor koji je uslijedio privukli su veliku medijsku pozornost.

11. U kontekstu takvog interesa medija, podnositeljica zahtjeva dala je intervju u članku od 14. studenog 2007. godine Jutarnjem listu (novinama s tiražom na nacionalnoj razini) u kojem je govorila o okolnostima u kojima je Centar dodijelio skrbništvo nad N.G. njezinu stricu i o tome kako je nadležni sud ukinuo to rješenje. Objasnila je i da se postupak o pravima na susrete i druženje vodi pred sudom. Informacije koje je podnositeljica zahtjeva pružila potvrdila je ravnateljica Centra, koja je izjavila i da je Centar neuspješno nastojao uskladiti stavove dviju obitelji. I podnositeljica zahtjeva i ravnateljica Centra izričito su navele ime djeteta.

12. Dana 10. travnja 2008. u televizijskoj emisiji (*Provjereno*), koja se emitirala na privatnom televizijskom kanalu s nacionalnom pokrivenošću, detaljno se raspravljalo o predmetu. U emisiji su prikazani intervju sa susjedima preminulog para koji su govorili o tome kako su se osjećali kada su saznali za tragičnu nesreću u kojoj je par poginuo. U televizijskoj reportaži raspravljalo se i o činjenici da je skrbništvo nad N.G. dodijeljeno očevoj obitelji i o tome da majčina obitelj to ne može prihvati. Novinar je izričito naveo ime N.G. u toj reportaži. Dio televizijske reportaže snimljen

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

je u prostorijama Centra. Tijekom reportaže, ravnateljica Centra govorila je o pojedinostima okolnosti u kojima je doneseno prvotno rješenje o skrbništvu (vidi stavak 6. ove presude) i objasnila je da se to rješenje pobija žalbom. Ravnateljica je izrazila i svoje stavove o tome koje bi bilo najbolje rješenje u pogledu prava skrbništva.

13. Dana 16. ožujka 2010. u Večernjem listu (novinama s tiražom na nacionalnoj razini) objavljen je članak u kojem je podnositeljica zahtjeva tvrdila da je dijete dano stricu, a da se nitko nije ni posavjetovao s podnositeljicom zahtjeva ili njezinom obitelji. U članku je nadalje navedeno da su podnositeljica zahtjeva i njezina obitelj uspjeli prenijeti predmet u nadležnost Centra u K. zbog bojazni da Centar u D.S., koji je u početku postupao u predmetu, nije bio nepristran. Navedeno je i da su podnositeljica zahtjeva i njezina obitelj prošli psihijatrijsku procjenu u pogledu njihove prikladnosti za sudjelovanje u odgoju djeteta. Centar u K. odbio je komentirati predmet.

14. U dalnjem članku od 18. ožujka 2010. godine u Jutarnjem listu, podnositeljica zahtjeva tvrdila je da sumnja da su razne „veze“ bile ključne za donošenje rješenja Centra u D.S. u korist strica. Ukažala je i na nalaze vještačenja koje je proveo Z.K., prema kojima bi se skrbništvo nad djetetom trebalo dodijeliti obitelji podnositeljice zahtjeva. U istom članku Centar u D.S. je objasnio kako je postupak prenesen u nadležnost Centra u K., koji je odbio komentirati predmet. Stric N.G. također je odbio komentirati predmet.

15. Dana 7. travnja 2010. na nacionalnom televizijskom kanalu (HRT) emitirana je televizijska emisija (*Proces*) u kojoj je sudjelovala podnositeljica zahtjeva zajedno sa svojom drugom kćeri D.Š. i svojim suprugom. Tijekom intervjuja ispred njih se nalazila hrpa papira. Podnositeljica zahtjeva i D.Š. otvorile su različita pitanja o navodnom neispravnom funkcioniranju sustava socijalne skrbi, među ostalim i relevantnog sudskog postupka o dodjeli skrbništva nad N.G. i prava na susrete i druženje s njom. Suprug podnositeljice zahtjeva nije govorio. Daljnja objašnjenja o pojedinostima predmeta pružio je novinar. Dio televizijske reportaže snimljen je u prostorijama Ministarstva, gdje je s jednom višom dužnosnicom obavljen intervju o mjerodavnoj proceduri koju je potrebno slijediti u predmetima kao što je ovaj predmet.

16. U relevantnim dijelovima televizijske reportaže prikazani su sljedeći prizori:

- Dok novinar govorio o pojedinostima propusta Centra da slijedi odgovarajuće postupke, u prizoru su u prvom planu prikazani uvod i izreka rješenja Ministarstva od 22. veljače 2009. godine kojim je rješenje Centra u K. od 22. siječnja 2009. o pravima skrbništva nad N.G. ukinuto, a predmet je vraćen na ponovno ispitivanje. Nisu prikazane nikakve pojedinosti obrazloženja. Ne vidi se ni drži li ili pokazuje li netko dokument. Vidljivo je ime djeteta;

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

- U sljedećem prizoru novinar govori o bojaznima članova obitelji podnositeljice zahtjeva u pogledu razloga zbog kojih je Centar donio rješenje u korist strica. U jednom trenutku tijekom govora novinara, kamera kratko prolazi preko obrazloženja rješenja, u kojem se može razaznati ime djeteta i strica, kao i činjenica da su stricu dodijeljena prava skrbništva i da je podnositeljčina obitelj uložila žalbu. Nije jasno koje rješenje je snimljeno i ne vidi se drži li ili pokazuje li netko dokument;

- U kasnijem prizoru prikazana je podnositeljica zahtjeva kako otvara spis i dodiruje dokument, ali ne vidi se ništa konkretno na dokumentima u spisu;

- Reportaža se zatim vraća u prostorije Ministarstva. U uvodu tog prizora novinar navodi da je Ministarstvo svjesno pogrešaka Centra, ali ne može pružiti daljnje pojedinosti jer je predmet povjerljiv. Zatim je prikazana visoka dužnosnica Ministarstva kako čita neke dokumente iz spisa te ponovno objašnjava primjenjive procedure;

- U reportaži se nadalje navode psihijatrijske procjene koje su obitelji prošle. Dok novinar govori, u prvom planu prikazana je izreka rješenja o dodjeli skrbništva stricu. Nije jasno koje je to rješenje i ne vidi se drži li ili pokazuje li netko dokument. U prvom planu prikazana je i olovka kako prolazi kroz psihološku procjenu povoljnu za podnositeljicu zahtjeva, a u sljedećem prizoru u prvom planu prikazan je potpis vještaka Z.K.-a, kojem je pomagao L.B., još jedan vješetak. Ne vidi se tko drži olovku.

17. Nakon emitiranja televizijske emisije *Proces*, stric N.G. podnio je kaznenu prijavu protiv podnositeljice zahtjeva i D.Š. nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu, u kojoj je naveo da su prekršile povjerljivost upravnog postupka pred Centrom, posebice otkrivajući potpuni identitet N.G.

II. KAZNENI POSTUPAK PROTIV PODNOSITELJICE ZAHTJEVA

18. Dana 31. kolovoza 2011. Općinsko državno odvjetništvo podnijelo je optužnicu protiv podnositeljice zahtjeva i D.Š. zbog povrede tajnosti upravnog postupka u odnosu na otkrivanje identiteta N.G. od strane podnositeljice zahtjeva u televizijskoj emisiji *Proces*. Optužnica je glasila kako slijedi:

“točno neutvrđenog dana tijekom travnja 2010., ispred restorana S.K., tijekom snimanja priloga za emisiju HRT-a „*Proces*“ emitiranu 7. travnja 2010. u 21,50 sati, svjesne da je upravni postupak koji se vodio pred Centrom u K. radi donošenja odluke o skrbništvu nad mlt. N.G. tajan, iznoseći tijek postupka, pred televizijskim kamerama pokazale rješenje C. u K. donijeto u tom postupku, na kojem je bilo vidljivo ime i prezime mlt. N.G., a time i njezin identitet postao dostupan javnosti,

[Podnositeljica zahtjeva] I. okriviljena i D.Š., II. okriviljena neovlašteno su otkrile ono što su saznale u upravnom postupku, a što se na temelju zakona smatra tajnom,

pa da su time počinile kazneno djelo protiv pravosuđa – povreda tajnosti postupka – opisano i kažnjivo po čl. 305. st. 1. Kaznenog zakona.”

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

19. Predmet je prvotno ispitivao Općinski sud u Zlataru (dalje u tekstu: „Općinski sud“), koji je istoga dana, bez održavanja rasprave, izdao kazneni nalog kojim je podnositeljicu zahtjeva i D.Š. proglašio krivima za kazneno djelo koje im je stavljen na teret i osudio na kaznu zatvora u trajanju od dva mjeseca uz primjenu uvjetne osude od godinu dana.

20. Podnositeljica zahtjeva i D.Š. osporile su to rješenje te je predmet upućen na suđenje Općinskom kaznenom суду u Zagrebu (dalje u tekstu: „Općinski sud“).

21. Na ročištu 13. travnja 2012. godine podnositeljica zahtjeva izjavila je da se ne smatra krivom, a isto je učinila i D.Š. Raspravni sud prihvatio je zahtjev tužiteljstva da se ispita D.G. Obrana je predložila da sud pregleda televizijsku reportažu emisije *Proces* i ispita urednika, novinara i snimatelja kako bi utvrdio jesu li podnositeljica zahtjeva i njezina kći mogle utjecati na to što će biti snimljeno i kasnije prikazano u reportaži. Raspravni sud pristao je pregledati televizijsku reportažu te je odgodio odluku o saslušanju svjedoka, tražeći od obrane da pruži daljnje podatke za poziv tim osobama.

22. Sljedeće ročište održano je 17. svibnja 2012. godine. U zapisniku s rasprave navedeno je da je stric N.G., koji je bio i njezin zakonski skrbnik, sudjelovao na ročištu u svojstvu žrtve i svjedoka. Tijekom ispitivanja izjavio je da su u emisiji *Proces* podnositeljica zahtjeva i njezina kći pokazale dokumente povezane sa skrbništvom nad N.G. preuzete iz postupka koji je u međuvremenu pravomoćno okončan. Istaknuo je i da je ime djeteta bilo vidljivo na tim dokumentima iako su službenici nadležnog centra za socijalnu skrb nekoliko puta obavijestili podnositeljicu zahtjeva i njezinu kćer da je javnost isključena iz postupka.

23. Na istom ročištu obrana je ponovila svoj zahtjev da se saslušaju urednik i novinar emisije *Proces* te je pružila daljnje podatke za poziv tim svjedocima. Raspravni sud odbio je taj zahtjev uz obrazloženje da njihovi iskazi nisu bitni za predmet postupka. Međutim, na vlastitu inicijativu odlučio je zatražiti od Centra u K. da dostavi svoj spis o predmetu koji se odnosi na pravo skrbništva nad N.G.

24. Na ročištu 19. srpnja 2012. godine stric N.G. prisustvovao je u svojstvu žrtve. Na tom ročištu raspravni sud izvršio je uvid u spis Centra u K. i druge dokumente u spisu. Pregledao je i spornu televizijsku reportažu.

25. Obrana je opet ponovila svoj prijedlog za saslušanjem osoba odgovornih za pripremu televizijske reportaže, a zatražila je i da se u svojstvu svjedoka saslušaju sin i suprug podnositeljice zahtjeva, koji su obojica bili prisutni tijekom pripreme reportaže (suprug se može vidjeti u reportaži, a sin se nije pojavio pred kamerama, vidi stavak 15. ove presude). Obrana je tvrdila da bi oni mogli dati iskaze o okolnostima u kojima se rješenje Centra pojavilo u reportaži, uključujući iskaze o tome da su novinari znali da se ime djeteta ne smije otkriti. Obrana je tvrdila i da bi sin i suprug podnositeljice zahtjeva mogli dati iskaze o tome jesu li optuženice upozorile novinare da se ime djeteta ne smije otkriti. Obrana je nadalje

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

zatražila da sud pregleda televizijsku emisiju *Provjereno*, što bi potvrdilo da je ravnateljica Centra već bila otkrila glavne informacije o postupku, što je kod optuženica stvorilo nedoumice u pogledu opsega informacija koje smiju pružiti.

26. Raspravni sud odbio je sve prijedloge obrane uz obrazloženje da su sve relevantne činjenice već utvrđene. Zatim je saslušao obranu podnositeljice zahtjeva i njezine kćeri te završne govore stranaka.

27. U svojoj obrani podnositeljica zahtjeva tvrdila je da nije namjeravala javno otkriti dokumente ili ime N.G. Objasnila je da je kod sebe imala dokumente samo kako bi pokazala koliko je toga bilo pogrešno u postupku. Međutim, pojedinosti o predmetu već je ranije bila otkrila ravnateljica Centra, koja je sudjelovala u drugoj televizijskoj emisiji. Podnositeljica zahtjeva naglasila je da dokumente nije pokazala pred kamerom te je upozorila novinara da ne otkriva ime djeteta, a on je obećao da to neće učiniti. S tim u vezi objasnila je da tijekom postupka pred Centrom nije bila upozorenja da je postupak povjerljiv, ali njezin ju je odvjetnik upozorio da ne smije otkriti identitet djeteta. Podnositeljica zahtjeva objasnila je i da je dokumente na mjesto gdje se snimala reportaža donio njezin sin, koji je bio taj koji je dogovorio njihovo sudjelovanje u televizijskoj reportaži. Podnositeljica zahtjeva istaknula je i da je novinaru pokazala jedan od dokumenata samo kako bi potvrdila ono što je govorila, ali on nije mogao vidjeti ime djeteta. Objasnila je i da ona i njezina kći nisu stalno bile na mjestu snimanja reportaže pa je bilo moguće da je dokument snimljen kamerom bez njihova znanja. Štoviše, podnositeljica zahtjeva posumnjala je da je dokument možda pokazala državna dužnosnica koja je sudjelovala u emisiji.

28. Nakon ročišta 19. srpnja 2012. godine, Općinski sud proglašio je podnositeljicu zahtjeva i njezinu kćer krivima za kazneno djelo koje im je stavljeno na teret (vidi stavak 18. ove presude) i osudio ih je na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca uz primjenu uvjetne osude od dvije godine. Također je svakoj naložio da plati 1.000,00 hrvatskih kuna (HRK – približno 130,00 eura (EUR) za troškove i izdatke nastale u postupku.

29. Općinski sud u uvodnom dijelu presude objasnio je da je odbio zahtjev obrane za saslušanjem novinara koji su pripremili televizijsku reportažu uz obrazloženje da je na snimci reportaže jasno prikazano da se ispred podnositeljice zahtjeva nalazi hrpa dokumenata te je jedan od tih dokumenata prikazan tijekom razgovora s novinicom o tijeku upravnog postupka. Prema mišljenju Općinskog suda, u kaznenom postupku vrlo su rijetko postojali tako jasni dokazi koji pokazuju da je počinjeno kazneno djelo.

30. Općinski sud nadalje je utvrdio da je podnositeljica zahtjeva očito znala da je javnost isključena iz upravnog postupka dodjele skrbništva pred Centrom. Na to je konkretno upućivalo nekoliko zapisnika iz postupka u kojima je jasno navedeno da je javnost isključena iz postupka. Štoviše,

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

podnositeljica zahtjeva priznala je da joj je odvjetnik rekao da se ime djeteta ne smije otkriti. Prema mišljenju Općinskog suda, okolnosti u kojima je snimljena televizijska reportaža – posebice činjenica da je podnositeljica zahtjeva novinaru opisala tijek upravnog postupka i tom prigodom čak pokazala jedan dokument, nakon čega je u prvom planu prikazan drugi dokument iz upravnog postupka na kojem je bilo vidljivo ime N.G. – nisu ostavljale mjesta sumnji da je podnositeljica postupala svjesno i namjerno kada je otkrila okolnosti upravnog postupka o kojem je riječ.

31. Općinski sud nije prihvatio obranu podnositeljice zahtjeva da su novinari odgovorni za činjenicu da je prikazano rješenje Centra. Naglasio je da podnositeljica zahtjeva snosi odgovornost za stavljanje dokumenata iz upravnog postupka na raspolaganje novinarima i da novinari nisu mogli znati da je javnost isključena iz postupka. Prema mišljenju Općinskog suda, nije postojalo nikakvo logično objašnjenje osim toga da je podnositeljica zahtjeva (i njezina kći) pružila novinaru i snimatelu dokument koji sadržava ime djeteta. Iako Općinski sud nije mogao isključiti mogućnost da je podnositeljica zahtjeva zatražila od novinara da ne otkrivaju ime djeteta, naglasio je da se sama podnositeljica zahtjeva nije pridržavala te dužnosti. Štoviše, prema mišljenju Općinskog suda, za to je imala motiv jer je htjela utjecati na tijek upravnog postupka o kojem je riječ.

32. Općinski sud naglasio je i da nije mogao prihvatiti tvrdnje podnositeljice zahtjeva da nije znala da se informacije o upravnom postupku ne smiju staviti na raspolaganje javnosti jer su relevantne informacije već bile otkrivene. Prema mišljenju Općinskog suda, da je podnositeljica zahtjeva vjerovala da je to slučaj, ne bi upozorila novinare da je postupak povjerljiv, kako je tvrdila da je učinila.

33. Ukratko, Općinski sud smatrao je da je, otkrivši što se događalo u upravnom postupku dodjele skrbništva i otkrivši ime djeteta, podnositeljica zahtjeva počinila kazneno djelo iz članka 305. stavka 1. Kaznenog zakona u vezi s člankom 271. Obiteljskog zakona. Odlučujući o sankciji, Općinski sud naglasio je da podnositeljica zahtjeva nije problematična osoba ni u kojem smislu i da je ovo izolirani incident u njezinu životu tijekom kojeg inače poštuje zakon. Međutim, Općinski sud otežavajućom okolnošću smatrao je činjenicu da je kazneno djelo počinjeno na štetu njezine unuke, čije je interes bila dužnaštiti. S tim u vezi, Općinski sud naglasio je da je, iako je podnositeljica zahtjeva namjeravala zaštiti interes svoje unuke, izabrala pogrešan način da to učini (počinjenje kaznenog djela).

34. Isti prethodno opisani zaključci primjenjeni su na odgovarajući način na kćer podnositeljice zahtjeva, koja je s podnositeljicom sudjelovala u spornoj televizijskoj emisiji.

35. Podnositeljica zahtjeva pobijala je tu presudu pred Županijskim sudom u Zagrebu (dalje u tekstu: „Županijski sud“). Konkretno je tvrdila da Općinski sud nije uzeo u obzir kontekst i pozadinu predmeta i nije utvrdio okolnosti povezane s činjenicom da je javnost znala za relevantne

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

informacije prije nego što su otkrivene u spornoj televizijskoj reportaži. Tvrđila je i da Općinski sud nije utvrdio okolnosti u kojima je izvješće Centra bilo prikazano u televizijskoj reportaži.

36. Dana 8. siječnja 2013. Županijski sud odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu te je potvrđio zaključke Općinskog suda.

37. Podnositeljica zahtjeva zatim je podnijela ustanvu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, prigovarajući, *inter alia*, povredi njezina prava na pošteno suđenje na temelju članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (d) i prava na slobodu izražavanja na temelju članka 10. Konvencije i odgovarajućih članaka 29. i 38. Ustava (vidi stavak 39. ove presude). Tvrđila je da postupak pred Općinskim sudom nije ispunio zahtjeve poštenog suđenja zbog činjenice da su svi njezini dokazni prijedlozi bili odbijeni. U vezi s prigovorom na temelju članka 10. Konvencije, podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je bila neopravданo spriječena raspravlјati o pitanjima povezanim s postupkom dodjele skrbništva nad njezinom unukom N.G. Pozivajući se na sudsku praksu Suda, tvrdila je da njezina kaznena osuda nije težila nikakvom legitimnom cilju i nije bila zakonita jer odredba članka 305. stavka 1. Kaznenog zakona nije bila dostatno jasna i predvidljiva.

38. Dana 25. travnja 2013. Ustavni sud skraćenim obrazloženjem potvrđio je obrazloženje nižih sudova te je ustanvu tužbu podnositeljice zahtjeva proglašio nedopuštenom kao očigledno neosnovanu jer ništa nije ukazivalo na to da je došlo do povrede njezinih prava.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

39. Mjerodavnim dijelom Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, s dalnjim izmjenama i dopunama) predviđeno je kako slijedi:

Članak 29.

“Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okriviljenik ili optuženik ima pravo: ...

- da ispituje ili dade ispitati svjedočke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe ...”

Članak 38.

“ Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito ... slobodu govora i javnog nastupa ...”

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

Članak 117.

“...

Javnost se može isključiti iz cijele rasprave ili njezina dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, posebno ... u ... postupcima u svezi sa skrbništvom ... ali samo u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima u kojima bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.”

40. Mjerodavni dio članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom суду Republike Hrvatske (Narodne novine br. 49/2002) glasi kako slijedi:

“1. Svatko može podnijeti Ustavnom судu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijedeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u dalnjem tekstu: ustavno pravo).

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.”

41. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/1997, s dalnjim izmjenama i dopunama) primjenjive u relevantno vrijeme glase:

Glava I. Temeljne odredbe Članak 8.

„(1) Kazneni postupak za kaznena djela pokreće Državno odvjetništvo u interesu Republike Hrvatske i svih njezinih građana.

(2) Iznimno za određena kaznena djela može se zakonom propisati da se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom ili da Državno odvjetništvo pokreće kazneni postupak povodom [privatnog] prijedloga.“

Glava XXII. Kaznena djela protiv pravosuđa Povreda tajnosti postupka Članak 305.

„(1) Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u ... upravnom postupku, ... a što se na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu smatra tajnom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.“

42. Mjerodavne odredbe trenutno primjenjivog Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/2011, s dalnjim izmjenama i dopunama) glase:

Članak 307.

„(1) Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u ... upravnom postupku, ... a što se na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu smatra tajnom, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko bez dozvole suda objavi tijek postupka koji je po zakonu tajan ili je odlukom suda proglašen tajnim, ili tko bez

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

dozvole suda objavi tijek ... postupka u kojem se odlučuje o zaštiti prava i interesa djeteta ili objavi odluku u tom postupku.“

43. Zakonom o kaznenom postupku (Narodne novine br. 110/1997, s dalnjim izmjenama i dopunama), primjenjivim u relevantno vrijeme, bilo je predviđeno kako slijedi:

Članak 2.

„(1) Kazneni se postupak može pokrenuti i provesti na zahtjev ovlaštenog tužitelja.
...“

(2) Za djela za koja se progoni po službenoj dužnosti ovlašteni tužitelj jest državni odvjetnik, a za djela za koja se progoni po privatnoj tužbi ovlašteni tužitelj jest privatni tužitelj.

(3) Ako Zakon drukčije ne propisuje, državni odvjetnik je dužan poduzeti kazneni progon ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i nema zakonskih smetnji za progon te osobe.

...“

Članak 173.

„(1) Prijava se podnosi nadležnome državnom odvjetniku pisano ili usmeno.“

Članak 174.

„(1) Državni odvjetnik odbacit će prijavu obrazloženim rješenjem ako iz same prijave proistječe da prijavljeno djelo nije kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, ako je nastupila zastara ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon ili ako ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio prijavljeno kazneno djelo. ...“

Članak 321.

„(1) Dokazivanje obuhvaća sve činjenice za koje sud smatra da su važne za pravilno presuđenje ...“

Članak 322.

„(1) Stranke i oštećenik mogu do završetka glavne rasprave predlagati da se izvide nove činjenice i pribave novi dokazi ...

...“

(4) Prijedlog da se pribave dokazi može se odbiti:

...“

2) ako je činjenica koju bi prema prijedlogu trebalo utvrditi već utvrđena ili nije važna za odlučivanje, odnosno ne postoji povezanost između činjenice koju treba utvrditi i odlučnih činjenica ili se ta povezanost zbog pravnih razloga ne može ustanoviti (nevažni prijedlog),

3) ako postoje razlozi za sumnju da se s predloženim dokazom neka važna činjenica uopće ne bi mogla utvrditi ili bi se to moglo učiniti sa velikim poteškoćama, odnosno

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

ako se taj dokaz u prijašnjem tijeku postupka nije mogao pribaviti i vjerojatno je da se neće moći pribaviti niti u primjerenom roku (neprikladni prijedlog), ...

(5) Rješenje kojim se odbija prijedlog za izvođenje novih dokaza mora biti obrazloženo ...“

Članak 354.

„Presudu kojom se optuženik oslobađa od optužbe sud će izreći:

- 1) ako djelo za koje se optužuje po zakonu nije kazneno djelo,
- 2) ako ima okolnosti koje isključuju krivnju,
- 3) ako nije dokazano da je optuženik počinio djelo za koje se optužuje.“

44. Mjerodavnom odredbom Obiteljskog zakona primjenjivog u relevantno vrijeme (Narodne novine, br. 116/2003, s dalnjim izmjenama i dopunama) bilo je predviđeno kako slijedi:

Postupak pred sudom Zajedničke odredbe Članak 263.

„Odredbama ovog dijela Zakona određuju se pravila prema kojima sudovi postupaju kad u posebnim parničnim postupcima, izvanparničnim postupcima i posebnim postupcima ovrhe i osiguranja, odlučuju u bračnim, obiteljskim i drugim stvarima koje se uređuju ovim Zakonom.“

Članak 264.

„U postupcima iz članka 263. ovoga Zakona primjenjivat će se odredbe Zakona o parničnom postupku i Ovršnog zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.“

Članak 271.

„U postupku u kojem se odlučuje o [osobnim] statusnim stvarima javnost je isključena.“

45. Zakonom o općem upravnom postupku (Narodne novine br. 53/1991 i 103/1996), primjenjivom u relevantno vrijeme, bilo je predviđeno:

Članak 1.

„Po ovom zakonu dužni su postupati organi državne uprave i drugi državni organi, kad u upravnim stvarima, neposredno primjenjujući propise, rješavaju o pravima, obvezama ili pravnim interesima građana ...“

Članak 150.

- (1) Usmena rasprava je javna.
- (2) Službena osoba koja vodi postupak može isključiti javnost za cijelu usmenu raspravu ili samo za jedan njezin dio:

...

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

- 3) ako treba da se raspravlja o odnosima u nekoj obitelji;
- ...
- (3) Prijedlog za isključenje javnosti može staviti i zainteresirana osoba.
- (4) O isključenju javnosti donosi se zaključak [u tom pogledu] koji mora biti obrazložen i javno objavljen.
- (5) Pri priopćavanju rješenja javnost se ne može isključiti.

Oblik i sastavni dijelovi rješenja
Članak 206.

- „(1) Svako rješenje mora se kao takvo označiti. ...
- (2) Rješenje se donosi pismeno. ...
- (3) Pismeno rješenje sadrži: uvod, dispozitiv (izreku), obrazloženje, uputu o pravnom lijeku, naziv organa [koji je donio rješenje] s brojem i datumom rješenja, [te] potpis [nadležne] službene osobe i pečat organa. ...
- ...
- (5) Rješenje se mora dostaviti stranci u izvorniku ili u ovjerenom prijepisu.

Članak 207.

- (1) Uvod rješenja sadrži: naziv organa koji donosi rješenje, propis o nadležnosti tog organa, ime stranke i njezina zakonskog [ili drugog] zastupnika ili punomoćnika ako ga ima i kratko označenje predmeta postupka.“

Članak 208.

- „(1) Dispozitivom se rješava o predmetu postupka u cijelosti i o svim zahtjevima stranaka o kojima u toku postupka nije posebno riješeno.
- (2) Dispozitiv mora biti kratak i određen, a kad je potrebno, može se podijeliti i na više točaka.“

46. Mjerodavna odredba Zakona o medijima (Narodne novine br. 59/2004) glasi kako slijedi:

Članak 16. stavak 1.

„Mediji su dužni poštovati privatnost ... osobito djece ... Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta.“

47. Kodeksom časti hrvatskih novinara (2009.) predviđeno je da novinari ne smiju zloupotrijebiti povjerenje svojih izvora informacija te izvor moraju upoznati s tim u kojem će kontekstu dana informacija biti objavljena (stavak 8.). Novinari moraju poštovati i zakonske odredbe o tajnosti podataka. Kršenje tih odredbi dopušteno je jedino ako se te odredbe zloupotrebljavaju kako bi se spriječilo objavljivanje informacija od iznimnog javnog interesa (stavak 10.).

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

48. Nadalje, novinari moraju štititi privatnost od senzacionalističkog izvještavanja. Narušavanje nečije privatnosti dopušteno je samo ako je opravdano prevladavajućim javnim interesom (stavak 14.). Posebna se pozornost zahtijeva pri izvještavanju o, među ostalim, nesrećama i obiteljskim tragedijama. Novinari trebaju izbjegavati intervjuiranje i prikazivanje osoba koje su izravno ili neizravno pogodjene predmetnim događajima, osim kada je riječ o prevladavajućem javnom interesu. Međutim, u tom je slučaju novinar dužan voditi računa o časti, ugledu i dostojanstvu osoba o kojima izvještava (stavak 15.). Ako izvještava o sudskim postupcima, novinar treba poštovati integritet i osjećaje svih stranaka u sporu (stavak 17.). Novinar ne smije poduzimati radnje kojima bi mogla biti ugrožena dobrobit djeteta, među ostalim, radnje kojima se izravno ili neizravno otkriva identitet djeteta. S tim u vezi, dobrobit djeteta nadređena je javnom interesu (stavak 19.).

II. MJERODAVNI MEĐUNARODNI INSTRUMENTI

49. Mjerodavne odredbe Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, 20. studenog 1989., glase kako slijedi:

Članak 3.

“1. U svim radnjama koje u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta.”

Članak 16.

“1. Niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled.

2. Dijete ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.”

50. Mjerodavni dijelovi Općeg komentara br. 14 (2013.) Odbora za prava djeteta UN-a o pravu djeteta da njegovi najbolji interesi moraju imati prednost (čl. 3., stavak 1.) glase:

„A. Pravna analiza članka 3. stavka 1.

1. „U svim radnjama... u svezi s djecom“

(a) „u svim radnjama“

17. Člankom 3. stavkom 1. nastoji se osigurati da je pravo zajamčeno u svim odlukama i aktivnostima povezanim s djecom. To znači da se prilikom svake radnje koja se odnosi na dijete ili djecu mora prvenstveno voditi računa o njihovim najboljim interesima. Riječ „radnja“ ne uključuje samo odluke, već i sve akte, ponašanje, prijedloge, usluge, postupke i druge mjere.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

18. Nedjelovanje ili nepoduzimanje radnje i propusti također su „radnje“, primjerice, u slučajevima kada socijalne službe ne poduzimaju radnje kako bi zaštitile djecu od zanemarivanja ili zlostavljanja.

(b) „u svezi s“

19. Zakonska dužnost odnosi se na sve odluke i radnje koje izravno ili neizravno utječu na djecu. Prema tome, izraz „u svezi s“ odnosi se, kao prvo, na mjere i odluke koje se izravno odnose na dijete, djecu kao skupinu ili djecu općenito i, kao drugo, na druge mjere koje utječu na pojedinačno dijete, djecu kao skupinu ili djecu općenito, čak i ako mjere nisu izravno usmjerene na djecu. Kao što je navedeno u općem komentaru Odbora br. 7 (2005.), te radnje uključuju one usmjerene na djecu (npr. radnje povezane sa zdravljem, skrbi ili obrazovanjem), kao i radnje koje uključuju djecu i druge skupine stanovništva (npr. radnje povezane s okolišem, stanovanjem ili prijevozom) (stavak 13. točka (b)). Stoga se izraz „u svezi s“ mora tumačiti u vrlo širokom smislu.

...

4. „mora se prvenstveno voditi računa“

36. Mora se prvenstveno voditi računa o najboljem interesu djeteta prilikom donošenja svih provedbenih mjera. Riječima „mora se“ državama se nameće stroga zakonska obveza, a te riječi znače da države nemaju slobodu ocjene o tome treba li procijenti najbolji interes djeteta te treba li mu pridati odgovarajuću pozornost s obzirom da je to najvažniji čimbenik pri poduzimanju bilo kojih radnji.

37. Izraz „prvenstveno voditi računa“ znači da se najbolji interesi djeteta ne mogu razmatrati na istoj razini s ostalim čimbenicima. Taj čvrsti stav opravdan je posebnom situacijom djeteta: ovisnošću, zrelošću, pravnim statusom i, često, nemogućnošću izražavanja mišljenja. Djeca imaju manje mogućnosti od odraslih da snažno zastupaju svoje interese, te oni koji sudjeluju u donošenju odluka koje utječu na djecu moraju biti izričito svjesni interesa djece. Ako nisu istaknuti, interesi djece često se zanemaruju.

38. U pogledu posvojenja (članak 21.), pravo da se vodi računa o najboljim interesima djece dodatno je ojačano; o tome se ne treba samo prvenstveno voditi računa, već je najbolji interes djeteta najvažniji čimbenik“. Doista, najbolji interesi djeteta trebaju biti odlučujući čimbenik pri donošenju odluke o posvojenju, ali i o drugim pitanjima.

39. Međutim, budući da članak 3. stavak 1. obuhvaća širok raspon situacija, Odbor prepoznaje potrebu za određenim stupnjem fleksibilnosti u njegovojo primjeni. Najbolji interesi djeteta – nakon što se procijene i utvrde – mogu biti suprotstavljeni drugim interesima ili pravima (npr. pravima i interesima druge djece, javnosti, roditelja itd.). Potencijalni sukobi između najboljih interesa djeteta, koji se razmatraju pojedinačno, i interesa skupine djece ili djece općenito moraju se rješavati na pojedinačnoj osnovi, pažljivim uspostavljanjem ravnoteže između interesa svih strana i pronalaženjem odgovarajućeg kompromisa. Isto se mora učiniti ako su prava drugih osoba u suprotnosti s najboljim interesima djeteta. Ako usklađivanje nije moguće, vlasti i donositelji odluka morat će analizirati i odvagnuti prava svih zainteresiranih osoba, imajući na umu da pravo djeteta da se prvenstveno vodi računa o njegovim najboljim interesima znači da djetetovi interesi imaju visok prioritet i nisu tek jedan od više čimbenika koji se uzimaju u obzir. Stoga se veća važnost mora pridati onome što najviše služi dobrobiti djeteta.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

40. Kako bi se „prvenstveno“ vodilo računa o najboljim interesima djeteta „, potrebna je svijest o položaju koji interesi djece moraju zauzimati u svim radnjama te spremnost na davanje prednosti tim interesima u svim okolnostima, ali osobito kada neka radnja nedvojbeno utječe na dotičnu djecu.“

51. Smjernicama Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci, 17. studenog 2010., u dijelu koji se odnosi na zaštitu privatnog i obiteljskog života u kontekstu sudskog postupka, predviđeno je kako slijedi:

„6. Privatnost i osobni podaci djece koja sudjeluju ili su sudjelovala u sudskom ili izvansudskom postupku trebali bi biti zaštićeni u skladu s nacionalnim pravom. To općenito podrazumijeva da se ne smije učiniti dostupnima ili objaviti, osobito u medijima, nikakve obavijesti ili osobne podatke koji bi mogli otkriti ili neizravno omogućiti otkrivanje identiteta djeteta, uključujući sliku, podroban opis djeteta ili djetetove obitelji, imena ili adrese, zvučne ili videozapise itd.

7. Države članice zakonodavnim mjerama ili praćenjem samouređenja medija trebaju spriječiti povrede prava privatnosti od strane medija kako je to navedeno prethodno u smjernici 6.

8. Države članice trebale bi propisati ograničeni pristup svim evidencijama ili ispravama koje sadržavaju osobne i osjetljive podatke o djetetu, osobito u postupku u kojemu ono sudjeluje. ...

...

10. Stručnjaci koji rade s djecom i za njih trebali bi se pridržavati strogih pravila povjerljivosti, osim kad postoji opasnost od nanošenja štete djetetu.“

52. U obrazloženju uz Smjernice dalje je pojašnjeno kako slijedi:

„59. Drugi mogući načini zaštite privatnosti u medijima su, *inter alia*, osiguranje anonimnosti ili pseudonima, korištenje paravana ili izmjena glasa, brisanje imena i drugih elemenata koji mogu dovesti do utvrđivanja identiteta djeteta iz svih dokumenata, zabrana bilo kojeg oblika snimanja (fotografije, zvučni zapisi, videozapisi) itd.

60. Države članice imaju pozitivne obvezne u tom pogledu. U smjernici 7 ponavlja se da je praćenje pravno obvezujućih ili profesionalnih kodeksa ponašanja za tiskarstvo ključno s obzirom na činjenicu da je svaka šteta koja nastane nakon objavljuvanja imena i/ili fotografija često nenadoknadiva.

61. Iako je načelo da podaci koji mogu dovesti do utvrđivanja identiteta budu nedostupni široj javnosti i tisku i dalje vodeće, mogu postojati predmeti u kojima dјete iznimno može imati koristi ako se predmet otkrije ili čak javno objavi, primjerice, u slučaju otmice djeteta. Isto tako, za sporno pitanje javno izlaganje može biti korisno radi poticanja zagovaranja ili podizanja svijesti.“

53. Mjerodavni dio Preporuke CM/Rec(2018)7 Odbora ministara državama članicama o Smjernicama za poštivanje, zaštitu i ostvarivanje prava djeteta u digitalnom okruženju od 4. srpnja 2018., glasi:

„26. 26. Djeca imaju pravo na privatni i obiteljski život u digitalnom okruženju, što uključuje zaštitu njihovih osobnih podataka i poštivanje povjerljivosti njihove korespondencije i privatne komunikacije.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

27. Države moraju poštivati, štititi i ostvarivati prava djeteta na privatnost i zaštitu podataka. Države bi se trebale pobrinuti za upoznavanje relevantnih dionika, posebice onih koji se bave obradom osobnih podataka, kao i djetetovih vršnjaka, roditelja, skrbnika i pedagoga, s djetetovim pravom na privatnost i zaštitu podataka te za poštivanje toga prava.”

54. U studiji Agencije EU-a za temeljna prava (FRA) (2015.) Pravosuđe prilagođeno djeci – stajališta i iskustva profesionalaca o sudjelovanju djece u građanskim i kaznenim sudskim postupcima u 10 država članica EU-a. navedeno je sljedeće:

„Privatnost djeteta izložena je ozbiljnom riziku i kada dijete dođe u kontakt s pravosuđnim sustavom, posebice kada predmet privuče pozornost medija. Imajući to u vidu, u smjernicama Vijeća Europe uspostavljen je niz zaštitnih mjera kako bi se osigurala potpuna zaštita privatnosti djece. Konkretno, osobni podaci o djeci i njihovim obiteljima, među ostalim imena, slike i adrese, ne smiju se objavljivati u medijima. Korištenje video kamera trebalo bi se poticati kad god se dijete saslušava ili daje iskaz. U tim bi slučajevima prisutne trebale biti samo osobe koje su izravno uključene, a sve informacije koje dijete pruži trebale bi se čuvati kao povjerljive ako postoji rizik da se djetetu nanese šteta. Nadalje, pristup osobnim podacima i prijenos osobnih podataka trebali bi se odvijati samo kada je to nužno i uzimajući u obzir najbolje interes djeteta.“

55. U dalnjoj studiji FRA-e Pravosuđe prilagođeno djeci – stajališta i iskustva djece i profesionalaca (2017.), navedeno je sljedeće:

„Djeca daju do znanja da osjećaju strah i stres zbog nedovoljne povjerljivosti i zaštite podataka kada sudjeluju u pravnom postupku. Boje se da bi pojedinosti o njihovim predmetima i postupcima mogле postati javne. Nekoliko se djece požalilo na činjenicu da se za pojedinosti o njihovih sudskim predmetima saznalo u njihovim školama, zajednicama ili susjedstvima. Djeca su navela da su se osjećala uznemireno kada su ljudi u njihovu okruženju znali za njihovu ulogu u postupcima, njihovu obiteljsku situaciju ili odluke suda. Ponekad su djeca navela i da su ih vršnjaci ili lokalna zajednica maltretirali ili stigmatizirali zbog informacija koje su otkrili učitelji, roditelji, rođaci, profesionalci ili mediji.“

56. U skladu s tim, FRA je izrazila sljedeće mišljenje (Mišljenje 24):

„Države članice EU-a i, prema potrebi, EU moraju osigurati da se odgovarajućim zakonodavstvom i mjerama štiti identitet i privatnost djece koja sudjeluju u sudskim postupcima – primjerice, isključivanjem javnosti iz sudnice ili korištenjem izravnih video veza ili unaprijed snimljenog svjedočenja na raspravama. Potrebno je poduzeti korake kako bi se osiguralo da osobni podaci djece ostanu strogo povjerljivi i da ne budu dostupni medijima i široj javnosti. Snimke trebaju biti sigurno pohranjene, a identitet djece treba biti zaštićen na internetu, u svim područjima prava i neovisno o ulozi djeteta u postupku. Osobnim podacima trebalo bi se pristupati i osobni bi se podaci trebali prenositi samo kada je to nužno i uzimajući u obzir najbolji interes djeteta.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

57. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je njezina kaznena osuda zbog povrede povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva bila u suprotnosti s člankom 10. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti ...

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cijelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudske vlasti.“

A. Dopuštenost

1. Primjenjivost članka 10. Konvencije

(a) Tvrđnje stranaka

58. Vlada je tvrdila da informacije koje je podnositeljica zahtjeva nezakonito otkrila javnosti ne spadaju u opseg zaštite na temelju članka 10. Prema mišljenju Vlade, nije bilo naznaka da su javne vlasti pokušale ušutkati podnositeljicu zahtjeva kada je kritizirala rad dotičnih centara za socijalnu skrb. Jedini razlog zbog kojeg je podnositeljica zahtjeva kažnjena bio je taj što je javnosti otkrila pojedinosti o povjerljivom postupku dodjele skrbništva. Inače je podnositeljica zahtjeva slobodno mogla kritizirati rad centara za socijalnu skrb, a mediji su zapravo i ranije kritizirali njihov rad. U tim okolnostima, Vlada je smatrala da je prigovor podnositeljice zahtjeva na temelju članka 10. očigledno neosnovan.

59. Podnositeljica zahtjeva istaknula je da je Sud već prihvatio da različiti oblici izražavanja različitim informacijama i mišljenjima, uključujući one koji predstavljaju kritiku rada domaćih vlasti, ulaze u područje primjene članka 10. Konvencije. Prema tome, podnositeljica zahtjeva smatrala je da, s obzirom na to da su njezine izjave i cjelokupni kontekst sporne televizijske reportaže bili usmjereni na kritiziranje rada centara za socijalnu skrb u postupku dodjele skrbništva nad N.G., nema sumnje da njezine izjave ulaze u područje primjene članka 10.

(b) Ocjena Suda

60. Na početku Sud napominje da je Vlada, iako je tvrdila da je prigovor podnositeljice zahtjeva očigledno neosnovan, u biti osporila primjenjivost

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

članka 10. Konvencije u okolnostima ovog predmeta. Budući da pitanje primjenjivosti predstavlja pitanje nadležnosti Suda *ratione materiae*, Sud će se tim pitanjem baviti u fazi ispitivanja dopuštenosti u svojoj ocjeni (vidi *Denisov protiv Ukrajine* [VV], br. 76639/11, stavak 93., 25. rujna 2018.).

61. Sud ponavlja da je članak 10. primjenjiv ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje su blagonaklono prihvaćene ili se ne smatraju uvredljivima ili ne izazivaju nikakvu reakciju nego i na one koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju. To zahtijevaju načela pluralizma, tolerancije i širokoumnosti bez kojih nema „demokratskog društva“ (vidi, među mnogim drugim izvorima, *Morice protiv Francuske* [VV], br. 29369/10, stavak 124., 23. travnja 2015.; *Bédat protiv Švicarske* [VV], br. 56925/08, stavak 48., 29. ožujka 2016.; i *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 17224/11, stavak 75., 27. lipnja 2017.). Štoviše, članak 10. ne štiti samo bit izraženih ideja i informacija nego i oblik u kojemu su prenesene (vidi, primjerice, *Palomo Sánchez i drugi protiv Španjolske* [VV], br. 28955/06 i tri druga predmeta, stavak 53., ECHR 2011.).

62. Prema sudskej praksi Suda, bilo bi nezamislivo smatrati da se o predmetu sudskej postupka ne može prethodno ili istodobno voditi rasprava, neovisno o tome je li riječ o raspravi u specijaliziranim časopisima, u općem tisku ili široj javnosti (vidi *Dupuis i drugi protiv Francuske*, br. 1914/02, stavak 35., 7. lipnja 2007.). Doista, članak 10. primjenjiv je, primjerice, u slučajevima javnog širenja povjerljivih informacija u medijima (vidi *Stoll protiv Švicarske* [VV], br. 69698/01, stavci 108. - 112., ECHR 2007-V), među ostalim, informacija povezanih s navodnim pogreškama u radu javnih službi (vidi *Ricci protiv Italije*, br. 30210/06, stavak 42., 8. listopada 2013.), kao i informacija obuhvaćenih povjerljivošću sudskej postupka (vidi gore citirani predmet *Bédat*, stavci 44. - 47. i 55.).

63. Međutim, opće je priznato da je legitiman interes pružiti posebnu zaštitu povjerljivosti relevantnih postupaka koji se odnose na djecu i ograničiti pristup povezanim evidencijama i dokumentima koji sadržavaju osobne i osjetljive podatke djece kako bi se zaštitala njihova privatnost (vidi stavke 49. - 56. ove presude). Ipak, nema razloga zašto bi se smatralo da navedena načela iz članka 10. nisu primjenjiva u odnosu na takve postupke. Međutim, pri primjeni tih načela prvenstveno bi se trebalo voditi računa o najboljim interesima djeteta (vidi stavke 49. - 50. i 97. - 98. ove presude).

64. U ovom predmetu je podnositeljica zahtjeva u televizijskoj emisiji pokušala izraziti svoju zabrinutost zbog navodnih pogrešaka u radu službi socijalne skrbi u vezi s njihovim vođenjem postupka dodjele skrbništva nad njezinom unukom, a na taj je način, prema mišljenju domaćih vlasti, otkrila informacije obuhvaćene povjerljivošću tog postupka. U tim okolnostima, i u svjetlu svoje sudske prakse, Sud utvrđuje da je članak 10. primjenjiv na ovaj

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

predmet. Prigovor Vlade kojim se osporava primjenjivost tog članka stoga se mora odbaciti.

2. Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

(a) Tvrđnje stranaka

65. Vlada je navela da podnositeljica zahtjeva nije pravilno iznijela svoje prigovore o povredi njezina prava na slobodu izražavanja na temelju članka 10. Konvencije pred domaćim sudovima. Konkretno, nije potkrijepila svoje prigovore pred Ustavnim sudom te je na taj način spriječila taj sud da meritorno razmotri njezine tvrdnje o navodnoj povredi članka 10.

66. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je prigovarala zbog povrede njezina prava na slobodu izražavanja tijekom cijelokupnog domaćeg postupka. Konkretno, to pitanje je iznijela u svojoj žalbi pred kaznenim sudovima u mjeri u kojoj je to bilo relevantno za njihovu ocjenu optužbi protiv nje na temelju članka 305. Kaznenog zakona. Štoviše, u svojoj ustavnoj tužbi pred Ustavnim sudom, izrijekom se pozvala na članak 10. Konvencije te je navela detaljne razloge o tome zašto je došlo do povrede njezina prava na slobodu izražavanja.

(b) Ocjena Suda

67. Članak 35. stavak 1. Konvencije zahtjeva da se prigovori koji se podnose Sudu trebaju prvo podnijeti odgovarajućim nacionalnim sudovima, barem u biti, u skladu s formalnim pretpostavkama domaćeg prava i unutar propisanih rokova (vidi *Vučković i drugi protiv Srbije* (preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih predmeta, stavak 72., 25. ožujka 2014.).

68. U ovom predmetu, tijekom kaznenog postupka podnositeljica zahtjeva u biti je otvorila pitanja koja se odnose na pitanje njezine slobode izražavanja ukazujući na kontekst i pozadinu njezina sudjelovanja u televizijskoj emisiji i otkrivanja različitih informacija tijekom njezina intervjeta (vidi stavke 21., 25., 27. i 35. ove presude). U postupku pred Ustavnim sudom, koji se posebice odnosio na ispitivanje predmeta sa stajališta relevantnih pretpostavki Konvencije i Ustava, podnositeljica zahtjeva izrijekom se pozvala na članak 10. Konvencije i odgovarajuću odredbu Ustava. Štoviše, pozivajući se na sudsku praksu Suda, objasnila je razloge zbog kojih njezina osuda nije ispunila pretpostavke članka 10. Konvencije (vidi stavak 37. ove presude).

69. S obzirom na prethodno navedeno, Sud prihvata da je podnositeljica zahtjeva domaćim tijelima dala priliku koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije, da isprave povrede koje se protiv njih iznose (vidi, primjerice, *Guberina protiv*

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

Hrvatske, br. 23682/13, stavak 52., 22. ožujka 2016., s dalnjim referencama). Sud stoga odbacuje ovaj prigovor Vlade.

3. Zaključak

70. Sud primjećuje da prigovor podnositeljice zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglašiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

(a) Podnositeljica zahtjeva

71. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je očito došlo do miješanja u njezino pravo na slobodu izražavanja zbog kaznene osude radi izjava danih u spornoj televizijskoj emisiji. Prema njezinu mišljenju, postojala je ozbiljna sumnja u zakonitost tog miješanja jer pitanje povjerljivosti upravnog postupka i posljedice kršenja te povjerljivosti nisu jasno i sveobuhvatno uređeni u domaćem zakonu. Štoviše, nije joj bilo jasno zašto je zapravo osuđena: zbog otkrivanja imena djeteta ili zbog otkrivanja informacija o tijeku upravnog postupka. Ako je bila osuđena iz prvog navedenog razloga, tada, prema njezinu mišljenju, članak 305. Kaznenog zakona očito nije bio primjenjiv jer se ta odredba ne bavi pitanjem identiteta djeteta koje sudjeluje u postupku. Nijednom drugom domaćom odredbom nije propisano da identitet djeteta predstavlja povjerljivu informaciju. U svakom slučaju, ime N.G. široj je javnosti bilo otkriveno ranije i zbog toga nitko nije bio kazneno gonjen. S druge strane, ako je bila osuđena zbog otkrivanja informacija o tijeku upravnog postupka, nije joj bilo jasno koji je dio postupka bio povjerljiv, osobito stoga što je ravnateljica Centra već bila otkrila informacije o tijeku upravnog postupka.

72. Podnositeljica zahtjeva nadalje je tvrdila da nikada nije bila jasno obaviještena o povjerljivosti upravnog postupka, a domaća upravna tijela i sudovi različito su tretirali pitanje povjerljivosti tijekom različitih postupaka koji su se odnosili na skrbništvo i druga prava u odnosu na N.G. Prema mišljenju podnositeljice zahtjeva, cijelu tu zbrku u pogledu povjerljivosti postupka kazneni sudovi nisu razjasnili, iako su je proglašili krivom zbog kršenja tih nejasnih pravila o povjerljivosti. Dodala je da nikada nisu jasno utvrdili tko je novinarima pokazao rješenja iz upravnog postupka dodjele skrbništva.

73. Prema mišljenju podnositeljice zahtjeva, bilo je jasno da je cilj kaznenog progona bio ušutkati njezino kritiziranje načina na koji su domaće vlasti vodile predmet N.G. Taj cilj je postignut jer je nakon kaznene osude bila zapravo ušutkana te se suzdržavala od bilo kakvih kritika zbog straha da

bi joj uvjetna osuda mogla biti ukinuta i da bi mogla biti zatvorena. Naglasila je da nije bilo otkriveno ništa povjerljivo u vezi s postupkom dodjele skrbništva nad N.G. jer su sve relevantne informacije već bile otkrivene javnosti u nekoliko navrata. Podnositeljica zahtjeva navela je i da je njezina kaznena osuda bila pretjerana jer su domaće vlasti imale druge načine na koje su mogle osigurati da se pridržava pravila povjerljivosti, kao što je upozorenje o tome koje informacije smatraju povjerljivima. Osim toga, domaći sudovi nisu uzeli u obzir činjenicu da ona nikada nije postupala suprotno interesima N.G. U pogledu Vladine tvrdnje da bi se njezina kazna mogla izbrisati iz kaznene evidencije (vidi stavak 76. ove presude), podnositeljica zahtjeva tvrdila je da njezina rehabilitacija i brisanje te kaznene evidencije nemaju nikakve veze s njezinom osudom. Ukažala je na činjenicu da je rehabilitacija automatska mjera prema mjerodavnom domaćem zakonu, koja nema nikakve veze s posebnim okolnostima njezina predmeta.

(b) Vlada

74. Vlada je naglasila da podnositeljica zahtjeva nije osuđena zbog kritiziranja centara za socijalnu skrb, već zato što je tijekom intervjuza televizijsku emisiju *Proces* novinaru i snimatelu pokazala rješenje doneseno u povjerljivom postupku dodjele skrbništva, što je predstavljalo neopravdano otkrivanje povjerljivih podataka iz obiteljskog spora. Prema mišljenju Vlade, iako se u televizijskoj reportaži nije moglo vidjeti tko je rješenje pokazao novinarima, nije bilo sumnje da je to bila podnositeljica zahtjeva jer se ispred nje nalazila hrpa dokumenata, a ona je tijekom intervjuza prolazila kroz te dokumente i na nešto pokazivala. Štoviše, njezine izjave o načinu na koji je dokument postao dostupan novinarima bile su nedosljedne, što je potkrijepilo zaključak da je ona bila odgovorna za otkrivanje tog dokumenta javnosti.

75. Vlada je nadalje tvrdila da je bilo legitimno ograničiti pristup javnosti informacijama iz postupka dodjele skrbništva, a podnositeljica zahtjeva nije imala razloga ni opravdanja za svoje postupanje, osobito jer je očito bila svjesna toga da je postupak dodjele skrbništva povjerljiv. S tim u vezi, podnositeljica zahtjeva nije se mogla pozivati na činjenicu da je službenica Centra prethodno sudjelovala u televizijskoj emisiji *Provjereno*, jer je službenica tom prilikom pružila samo ograničene informacije o tijeku postupka dodjele skrbništva. Vlada je smatrala da je podnositeljica zahtjeva očito postupila suprotno odredbi o povjerljivosti postupka dodjele skrbništva prema Obiteljskom zakonu pa je stoga njezina osuda bila zakonita. Vlada je tvrdila i da je osuda podnositeljice zahtjeva težila legitimnom cilju zaštite prava N.G. i osiguranju pravilnog vođenja postupka dodjele skrbništva, postupka koji se morao voditi u skladu s načelom najboljeg interesa djeteta. Štoviše, osuda podnositeljice zahtjeva težila je cilju zaštite autoriteta sudske vlasti.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

76. U kontekstu ocjene razmjernosti, Vlada je tvrdila da je država dužna kazneno goniti svako nezakonito postupanje, neovisno o konkretnim posljedicama tog postupanja. Prema tome, činjenica da je stric N.G. podnio kaznenu prijavu nije bila bitna jer su domaće vlasti bile dužne reagirati, čak i ako su smatrале da postupanje podnositeljice zahtjeva nije uzrokovalo značajne posljedice. Štoviše, činjenica da je ime N.G. već bilo poznato javnosti prije intervjuja podnositeljice zahtjeva u *Procesu* nije bila bitna za dužnost podnositeljice zahtjeva da javnosti ne otkriva povjerljive informacije. S tim u vezi, Vlada je tvrdila da podnositeljica zahtjeva nije bila osuđena zbog otkrivanja imena N.G. javnosti, već zbog otkrivanja povjerljivog rješenja iz postupka dodjele skrbništva. U svakom slučaju, prema mišljenju Vlade, ako je podnositeljica zahtjeva htjela kritizirati rad centara za socijalnu skrb, na raspolaganju su joj je bila razna druga sredstva osim počinjenja kaznenog djela. Vlada je nadalje ustvrdila da su domaći sudovi pravilno ispitali sve relevantne okolnosti predmeta. Vlada je tvrdila i da uvjetna osuda podnositeljice zahtjeva nije bila pretjerana, osobito jer može biti izbrisana iz njezine kaznene evidencije.

2. Ocjena Suda

(a) Postojanje miješanja

77. Sud je već utvrdio da je članak 10. primjenjiv u okolnostima ovog predmeta u kojima je podnositeljica zahtjeva pokušala javno izraziti svoju zabrinutost zbog navodnih pogrešaka u radu službi socijalne skrbi u vezi s njihovim vođenjem postupka dodjele skrbništva nad njezinom unukom te je na taj način, prema mišljenju domaćih vlasti, otkrila informacije obuhvaćene povjerljivošću tog postupka (vidi stavak 64. ove presude). U tim okolnostima, njezina kaznena osuda zbog otkrivanja informacija iz povjerljivog postupka dodjele skrbništva predstavlja miješanje u njezina prava na temelju članka 10. (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirane predmete *Stoll*, stavci 46. - 47. i 108.; *Ricci*, stavak 42.; i *Bédat*, stavci 44., 47. i 55.).

(b) Je li miješanje bilo propisano zakonom

(i) Opća načela

78. Izraz „propisano zakonom“ u drugom stavku članka 10. ne samo da zahtijeva da osporena mjera ima pravni temelj u domaćem pravu nego se odnosi i na kvalitetu dotičnog zakona koji mora biti dostupan dotičnoj osobi i predvidljiv u pogledu njegovih učinaka. Pojam „kvaliteta zakona“ zahtijeva, kao posljedicu testa predvidljivosti, da zakon bude spojiv s vladavinom prava; on stoga podrazumijeva da u domaćem pravu moraju postojati odgovarajuće mjere zaštite od proizvoljnog miješanja javnih vlasti (vidi *Magyar Kétfarkú Kutya Párt protiv Mađarske* [VV], br. 201/17, stavak 93., 20. siječnja 2020., s dalnjim referencama).

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

79. U pogledu pretpostavke predvidljivosti, Sud je u više navrata presudio da se neka norma ne može smatrati „zakonom“ u smislu članka 10. stavka 2. ako nije formulirana dovoljno precizno da osobi omogući da regulira svoje postupanje. Ta osoba mora moći – ako je to potrebno, uz odgovarajući savjet – predvidjeti, u mjeri u kojoj je to razumno u danim okolnostima, posljedice koje određena radnja može za sobom povući. Te posljedice ne moraju biti predvidljive s apsolutnom sigurnošću. Iako se pravna sigurnost preporučuje, može dovesti do pretjerane strogosti, a zakon mora držati korak s promjenjivim okolnostima. U skladu s tim, mnogi zakoni neminovno sadržavaju izraze koji su, u većoj ili manjoj mjeri, nejasni i čije tumačenje i primjena predstavljaju stvar prakse. Zakon kojim se omogućuje sloboda procjene nije sam po sebi suprotan pretpostavci predvidljivosti, pod uvjetom da su opseg i način izvršavanja diskrecijske ovlasti dovoljno jasno definirani, s obzirom na legitiman cilj predmetne mjere, kako bi se pojedincu pružila dostaatna zaštita od proizvoljnog miješanja (Ibid., stavak 94., i ondje citirani predmeti).

80. Imajući to u vidu, nije na Sudu da izražava stav o prikladnosti metoda koje je zakonodavstvo tužene države odabralo za uređivanje određenog područja. Njegova zadaća ograničena je na utvrđivanje jesu li usvojene metode i njihovi učinci u skladu s Konvencijom (vidi *Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske* [VV], br. 18030/11, stavak 184., 8. studenog 2016.). Štoviše, iako je prvenstveno na nacionalnim vlastima, posebice sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo (vidi, među drugim izvorima prava, *Karácsony i drugi protiv Mađarske* [VV], br. 42461/13 i 44357/13, stavak 123., 17. svibnja 2016., s dalnjim referencama), Sud se mora uvjeriti da je sporno miješanje bilo utemeljeno na razumnom tumačenju mjerodavnog prava (vidi *M.P. protiv Finske*, br. 36487/12, stavak 50., 15. prosinca 2016., i ondje citirane predmete).

81. Sud ponavlja i da u postupku pokrenutom podnošenjem pojedinačnog zahtjeva na temelju članka 34. Konvencije njegov zadatak nije preispitivati domaće pravo u teoriji, već utvrditi dovodi li način na koji je primijenjeno ili na koji utječe na podnositelja zahtjeva do kršenja Konvencije (vidi *Žaja protiv Hrvatske*, br. 37462/09, stavak 91., 4. listopada 2016.; vidi i *Perinçek protiv Švicarske* [VV], br. 27510/08, stavak 136., ECHR 2015 (izvadci), s dalnjim referencama).

82. Određena mogućnost sumnje u odnosu na granične činjenice ne čini sama po sebi pravnu odredbu nepredvidljivom u njezinoj primjeni. Isto tako, sama činjenica da se odredba može tumačiti na više načina ne znači da nije zadovoljena pretpostavka „predvidljivosti“ u smislu Konvencije. Uloga presuđivanja dodijeljena je sudovima upravo kako bi uklonili sve preostale nedoumice u pogledu tumačenja, uzimajući u obzir promjene u svakodnevnoj praksi (vidi *Gorzelik i drugi protiv Poljske* [VV], br. 44158/98, stavak 65., ECHR 2004-I). U pogledu opsega pojma predvidljivosti, on u velikoj mjeri ovisi o sadržaju dotičnog zakona, o

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

području koje treba obuhvaćati te o broju i statusu onih na koje se odnosi (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, gore citirani predmet *Delfi AS*, stavak 122., i gore citirani predmet *Gorzelik i drugi*, stavak 65.).

83. Štoviše, kada se prilikom kriminaliziranja radnji i propusta koristi tehnika „općeg upućivanja“ ili „definiranja zakonodavstva upućivanjem“, odredba u kojoj se upućuje i odredba na koju se upućuje, kada se tumače zajedno, moraju omogućiti dotičnom pojedincu da predvidi, ako je potrebno uz odgovarajuće pravno savjetovanje, koje bi postupanje dovelo do njegove kaznene odgovornosti (*Savjetodavno mišljenje o korištenju tehnike „općeg upućivanja“ ili „definiranja zakonodavstva upućivanjem“ prilikom definiranja kaznenog djela i kriteriji uspoređivanja kaznenog zakona na snazi u trenutku počinjenja kaznenog djela i izmijenjenog kaznenog zakona [VV]*, zahtjev br. P16-2019-001, Ustavni sud Armenije, stavak 74., 29. svibnja 2020.).

(ii) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

84. U ovom predmetu osuda podnositeljice zahtjeva temeljila se na članku 305. stavku 1. Kaznenog zakona iz 1997. godine. Tom odredbom – za razliku od trenutno važećeg propisa (vidi stavke 41. - 42. ove presude) – nije bilo posebno zabranjeno otkrivanje informacija u postupcima koji se odnose na zaštitu prava i interesa djeteta. Međutim, bilo je zabranjeno neovlašteno otkrivanje informacija koje je osoba saznala u upravnom postupku, pod uvjetom da se predmetne informacije smatraju povjerljivima na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu (vidi stavak 41. ove presude).

85. S tim u vezi, Sud napominje da je članak 305. stavak 1. Kaznenog zakona iz 1997. blanketna norma (vidi stavak 83. ove presude) i da se, kada je osudio podnositeljicu zahtjeva, Općinski sud pozvao i na članak 271. Obiteljskog zakona, kojim je bilo propisano da je javnost isključena u postupku u kojem se odlučuje o statusnim stvarima (vidi stavke 33. i 44. ove presude).

86. Međutim, iz obrazloženja Općinskog suda nije jasno kako se i po kojim osnovama članak 271. Obiteljskog zakona primjenjuje na upravni postupak pred Centrom (vidi stavak 44. ove presude) s obzirom na to da je tim člankom formalno uređeno isključivanje javnosti iz sudskog postupka.

87. S tim u vezi, treba napomenuti i da se iz obrazloženja Općinskog suda moglo shvatiti da isključivanje javnosti iz upravnog postupka povezanog s pitanjima skrbi o djeci djeluje automatski i apsolutno. Međutim, to bi bilo u raskoraku s pretpostavkama Ustava prema kojima svako isključivanje javnosti iz takvog postupka mora biti podvrgnuto strogoj provjeri razmjernosti (vidi stavak 39. ove presude). Štoviše, Sud je prihvatio na temelju članka 6. Konvencije da je u postupcima koji se odnose na pitanja skrbništva nad djetetom legitimno odrediti cijelu kategoriju predmeta kao iznimku od općeg pravila da se postupci trebaju voditi javno –

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

kada se to smatra nužnim u interesu maloljetnika ili zaštite privatnog života stranaka – iako potreba za takvom mjerom mora uvijek biti pod nadzorom Suda (vidi *B. i P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 36337/97 i 35974/97, stavci 38. - 39., ECHR 2001 III).

88. S druge strane, Sud napominje da tijekom domaćeg postupka podnositeljica zahtjeva nikada nije prigovorila zbog isključenja javnosti iz postupka dodjele skrbništva. Dalje napominje da ju je, kako je i sama podnositeljica zahtjeva priznala, njezin odvjetnik obavijestio da ne smije otkriti identitet djeteta, a tvrdila je da je novinare upozorila da je postupak dodjele skrbništva povjerljiv. Općinski sud pozvao se na te činjenice donoseći zaključak da je svjesno povrijedila povjerljivost postupka (vidi stavak 32. ove presude). Osim toga, Općinski sud utvrdio je da je u relevantnom postupku dodjele skrbništva pred Centrom javnost službeno bila isključena iz postupka (vidi stavke 30. i 44. ove presude), a Sud nema razloga taj zaključak dovoditi u pitanje.

89. Uzimajući u obzir svoje zaključke u nastavku, Sud smatra da ne mora donijeti konačan zaključak o pitanju zakonitosti spornog miješanja.

(c) Je li miješanje težilo legitimnom cilju

90. Vlada se pozvala na legitiman cilj zaštite prava i interesa drugih, odnosno prava N.G. i njezinih interesa u postupku dodjele skrbništva, te zaštite autoriteta slobodne vlasti.

91. S obzirom na osjetljiva pitanja u predmetima koji se odnose na djecu, u kojima se prvenstveno mora voditi računa o najboljim interesima djeteta (vidi, primjerice, *Paradiso i Campanelli protiv Italije* [VV], br. 25358/12, stavak 208., 24. siječnja 2017.), i s obzirom na činjenicu da povjerljivost postupaka koji se odnose na statusne stvari djece štiti, među ostalim, i privatnost djeteta (vidi gore citirani predmet *B. i P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stavci 38. i 52.), Sud može prihvati da je dotično miješanje težilo legitimnom cilju zaštite prava i interesa drugih, odnosno N.G.

(d) Nužno u demokratskom društvu

(i) Opća načela

92. Mjerodavna načela za ocjenu nužnosti miješanja u ostvarivanje prava slobode izražavanja, kako su nedavno utvrđena praksom Suda (vidi *Medžlis Islamske Zajednice Brčko I drugi*, prethodno citiran, st 75), glase kako slijedi:

“(i) Sloboda izražavanja predstavlja jedan od bitnih temelja demokratskog društva i jedan od osnovnih uvjeta njegovog napretka i samopotvrđivanja svakog pojedinca. Prema stavku 2. članka 10, ona se primjenjuje ne samo na „informacije“ ili „ideje“ koje se primaju s odobravanjem ili se smatraju neuvredljivima ili se doživljavaju s ravnodušnošću, nego i one koje vrijede, šokiraju ili uznemiruju. Takvi su zahtjevi pluralizma, tolerancije i slobodoumnosti bez kojih nema „demokratskog društva“.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

Kako utvrđuje članak 10., ova sloboda podliježe izuzecima, koji se ... moraju, međutim, strogo tumačiti, a potreba za bilo kakvim ograničenjima mora se uvjerljivo dokazati...

(ii) Pridjev „nužan“, u smislu članka 10. stav 2, podrazumijeva postojanje „nužne društvene potrebe“. Države potpisnice imaju određenu slobodu procjene u ocjeni postoji li takva potreba, ali ta sloboda procjene ide ruku pod ruku s europskim nadzorom koji obuhvaća kako zakon, tako i odluke u kojima je primijenjen, čak i one koje je donio neovisan sud. Sud je stoga ovlašten dati konačnu odluku o tome je li „ograničenje“ u skladu sa slobodom izražavanja koja je zaštićena članom 10.

(iii) Zadatak Suda u izvršavanju njegove nadzorne nadležnosti nije preuzeti mjesto nadležnih domaćih vlasti, već ispitati u skladu s člankom 10. odluke koje su oni donijeli u skladu s njihovom slobodom procjene. Ovo ne znači da je nadzor ograničen na utvrđivanje je li tužena država razumno, s pažnjom i u dobroj vjeri izvršila svoju diskrecijsku ovlast; ono što Sud mora učiniti jest sagledati miješanje kojemu se prigovara u svjetlu slučaja u cijelini, te utvrditi je li ono bilo „razmjerno legitimnom cilju koji se želio postići“ i jesu li su razlozi koje su domaće vlasti navele kako bi ga opravdale „relevantni i dovoljni“... Pri tome, Sud se mora uvjeriti da su domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s načelima sadržanim u članu 10. te, isto tako, da su se oslonili na prihvatljivu ocjenu relevantnih činjenica ...“

93. Nadalje treba ponoviti da sve osobe koje ostvaruju slobodu izražavanja preuzimaju „dužnosti i odgovornosti“, čiji opseg ovisi o njihovoj situaciji i tehničkim sredstvima koja koriste (vidi gore citirani predmet *Stoll*, stavak 102., i *Klein protiv Slovačke*, br. 72208/01, stavak 47., 31. listopada 2006.). Prema tome, njihova sloboda izražavanja utvrđena člankom 10. podložna je iznimkama koje se, međutim, moraju strogo tumačiti, a potrebu za bilo kakvim ograničenjima potrebno je uvjerljivo utvrditi (vidi *Erla Hlynsdóttir protiv Islanda*, br. 43380/10, stavak 57., 10. srpnja 2012., s daljnijim referencama).

94. Prema sudskej praksi Suda, visoki stupanj zaštite slobode izražavanja, što podrazumijeva vrlo malu slobodu procjene vlasti, u pravilu će se dodjeliti kada se primjedbe odnose na pitanje od javnog interesa (vidi gore citirani predmet *Morice*, stavak 125.), koje može uključivati pitanja o funkciranju sustava odlučivanja o pravima skrbništva i sudbini djece (vidi *De Haes i Gijssels protiv Belgije*, 24. veljače 1997., stavak 39., *Izvješća o presudama i odlukama 1997-I*). Štoviše, kada određeni izraz predstavlja kritiku upućenu državnim tijelima koja djeluju u službenom svojstvu, ta tijela moraju prihvati šire granice prihvatljive kritike od privatnih osoba (vidi *Novaya Gazeta i Milashina protiv Rusije*, br. 45083/06, stavak 62., 3. listopada 2017., i gore citirani predmet *Morice*, stavak 131., u pogledu konteksta „očuvanja autoriteta sudbene vlasti“).

95. Moguće je da u određenim okolnostima nekog predmeta, kao primjerice u ovom predmetu, ostvarivanje slobode izražavanja podnositelja zahtjeva na temelju članka 10. bude suprotstavljeno pravima djeteta na temelju članka 8., među ostalim pravu djeteta na privatnost. U sudskej praksi Suda na temelju članka 8. općenito se priznaje važnost privatnosti i vrijednosti na koje se ona odnosi. Te vrijednosti uključuju, među ostalim,

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

dobrobit i dostojanstvo (vidi *Beizaras i Levickas protiv Litve*, br. 41288/15, stavak 117., 14. siječnja 2020.), razvoj osobnosti (vidi *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)* [VV], br. 40660/08 i 60641/08, stavak 95., ECHR 2012), tjelesni i psihološki integritet (vidi gore citirani predmet *Söderman*, stavak 80.), odnose s drugim ljudima (vidi *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske* [VV], br. 40454/07, stavak 83., ECHR 2015 (izvadci)), zaštitu osobnih podataka (vidi *M.L. i W.W. protiv Njemačke*, br. 60798/10 i 65599/10, stavak 87., 28. lipnja 2018.) i imidž osobe (vidi *Reklos i Davourlis protiv Grčke*, br. 1234/05, stavak 38., 15. siječnja 2009.).

96. U predmetima koji zahtijevaju uspostavljanje ravnoteže između prava na poštovanje privatnog života i prava na slobodu izražavanja, Sud je presudio da se ishod ispitivanja zahtjeva, u načelu, ne bi trebao razlikovati ovisno o tome je li zahtjev podnesen Sudu na temelju članka 8. ili članka 10. Konvencije. Doista, ta prava zasluzuju jednako poštovanje pa bi stoga sloboda procjene, u načelu, trebala biti ista (vidi *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske* [VV], br. 931/13, stavak 163., 27. lipnja 2017.).

97. Međutim, kako je Sud potvrđio u više navrata, kada su djeca uključena, njihovi najbolji interesi moraju se uzeti u obzir (vidi *Tuquabo-Tekle i drugi protiv Nizozemske*, br. 60665/00, stavak 44., 1. prosinca 2005.; *mutatis mutandis, Popov protiv Francuske*, br. 39472/07 i 39474/07, stavci 139. - 140., 19. siječnja 2012.; gore citirani predmet *Neulinger i Shuruk protiv Švicarske*, stavak 135.; i *X protiv Latvije* [VV], br. 27853/09, stavak 96., ECHR 2013). U vezi s tim konkretnim pitanjem, Sud ponavlja da postoji široki konsenzus – kao i u međunarodnom pravu – u prilog ideji da se u svim odlukama koje se, izravno ili neizravno, odnose na djecu prvenstveno mora voditi računa o njihovim najboljim interesima (vidi, među mnogim izvorima, gore citirani predmet *Paradiso i Campanelli*, stavak 208. i članak 3. Konvencije o pravima djeteta, citiran u stavku 49. ove presude).

98. Izraz „prvenstveno voditi računa“ ne znači da se najbolji interesi djeteta mogu smatrati nužno presudnim, odnosno da oni automatski i apsolutno nadjačavaju bilo koje suprotstavljenje interese. Taj izraz zapravo znači da se ti interesi ne mogu razmatrati na istoj razini kao svi drugi čimbenici, ali se značajna važnost mora pridati tome što je u najboljem interesu djeteta (vidi *Jeunesse protiv Nizozemske* [VV], br. 12738/10, stavak 109., 3. listopada 2014., i *Strand Lobben i drugi protiv Norveške* [VV], br. 37283/13, stavak 207., 10. rujna 2019.).

99. S tim u vezi, treba imati na umu da su djeca posebno ranjiva (vidi *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stavak 81. ECHR 2013), a domaće vlasti dužne su osigurati da njihovo pravo na privatnost bude na odgovarajući način zaštićeno, među ostalim u određenim vrstama građanskih postupaka, osobito postupaka koji se odnose na posvajanje, zlostavljanje djece, skrbništvo ili prebivalište. Sud ponavlja da je zaštita

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

privatnosti djece u takvim postupcima valjan razlog za isključivanje javnosti (vidi stavak 63. ove presude). Doista, zaštita povjerljivosti takvih postupaka bitna je ne samo kako bi se osiguralo da roditelji i drugi svjedoci osjećaju da se mogu iskreno izražavati o vrlo osobnim pitanjima bez straha od znatiželje ili komentara javnosti (gore citirani predmet *B. i P. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, stavci 37. - 38.) već i kako bi se zaštitili osobni podaci djeteta radi zaštite njegova identiteta, dobrobiti i dostojanstva, razvoja osobnosti, psihološkog integriteta i odnosa s drugim ljudima, osobito s članovima obitelji (vidi stavak 96. ove presude).

100. U posebnom kontekstu potrebe za zaštitom povjerljivosti informacija, jedna od stvari koje treba uzeti u obzir jest i je li informacija bila (ne)poznata javnosti (vidi gore citirani predmet *Stoll*, stavak 113.). Kada je određena informacija već postala poznata javnosti, interes za očuvanjem povjerljivosti te informacije možda više neće predstavljati prevladavajući uvjet (vidi *Weber protiv Švicarske*, 22. svibnja 1990., stavci 49. - 51., Serija A br. 177, i *Aleksey Ovchinnikov protiv Rusije*, br. 24061/04, stavci 49. - 50., 16. prosinca 2010., s dalnjim referencama). Međutim, ta činjenica neće nužno ukloniti zaštitu članka 8. Konvencije, osobito ako dotična osoba nije ni otkrila informaciju ni pristala na njezino otkrivanje (vidi, *mutatis mutandis*, *Egeland i Hansei protiv Norveške*, br. 34438/04, stavci 62. - 63., 16. travnja 2009., i *Shabanov i Tren protiv Rusije*, br. 5433/02, stavci 44. - 55., 14. prosinca 2006.). Doista, čak i u pogledu daljnog širenja „javnih informacija“, Sud je utvrdio da se interes za objavljivanje tih informacija mora odvagnuti u odnosu na razmatranja privatnosti (vidi gore citirani predmet *Von Hannover*, stavci 74. - 75. i 77.). To stoga što se privatnost ne odnosi samo na očuvanje tajnosti već i na sprječavanje zadiranja (vidi gore citirani predmet *Couderc i Hachette Filipacchi Associés*, stavci 86. - 87. i 138., i *Khadija Ismayilova protiv Azerbajdžana*, br. 65286/13, 57270/14, stavak 164., 10. siječnja 2019.).

101. Kao što je Sud u više navrata naglasio, zbog njihove izravne, kontinuirane veze s okolnostima u zemlji, sudovi određene države u načelu su u boljem položaju od međunarodnog suda da utvrde kako se u danom trenutku može uspostaviti odgovarajuća ravnoteža između različitih uključenih interesa. Iz tog razloga, u pitanjima na temelju članka 10. Konvencije, države ugovornice imaju određenu slobodu procjene kad ocjenjuju nužnost i opseg bilo kakvog miješanja u slobodu izražavanja zaštićenu tim člankom (vidi, primjerice, gore citirani predmet *Bédat*, stavak 54., s dalnjim referencama).

102. Kada su nacionalne vlasti odvagnule interese u pitanju u skladu s kriterijima utvrđenima u sudskej praksi Suda, potrebni su snažni razlozi da Sud vlastitim stajalištem zamijeni stajalište domaćih sudova (*ibid.*). Kvaliteta sudskega preispitivanja stoga je od posebne važnosti u kontekstu ocjene razmjernosti na temelju članka 10. Konvencije. Doista, sloboda procjene mjeri se preispitivanjem mjere u kojoj su u obrazloženju

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

nacionalnih sudova u obzir uzeta opća načela iz članka 10. i mjere u kojoj je ravnoteža postignuta između suprotstavljenih prava na domaćoj razini zadovoljavajuća (vidi gore citirani predmet *M.P. protiv Finske*, stavak 51, i ondje citirane predmete).

(ii) *Primjena navedenih načela na ovaj predmet*

103. Sud napominje da je u ovom predmetu došlo do pravnog spora između obitelji podnositeljice zahtjeva i članova obitelji N.G. s očeve strane zbog dodjele skrbništva i skrbi nad N.G., koja je u to vrijeme bila dojenče, koji je uslijedio nakon iznimno tragičnog incidenta u kojem su živote izgubili roditelji N.G. Predmet je privukao pozornost medija, što je privatnost djeteta izložilo ozbiljnom riziku (vidi stavke 10. - 15. ove presude). Sud nadalje napominje da je sudjelovanjem u spornoj televizijskoj emisiji i raspravljanjem, među ostalim, o tijeku upravnog postupka dodjele skrbništva koji se tada vodio ukazujući na razne nedostatke u vođenju predmeta N.G. – od kojih je mnoge, kako se tvrdi u televizijskoj reportaži, priznalo i Ministarstvo (vidi stavke 15. - 17. ove presude) – podnositeljica zahtjeva sudjelovala u raspravi koja je mogla doprinijeti pitanjima od javnog interesa, posebice u pogledu pravilnog funkcioniranja sustava postupaka dodjele skrbništva nad djecom (vidi stavak 94. ove presude; i usporedi gore citirani predmet *Bédat*, stavak 55.).

104. Sukladno tome, u ovom je predmetu pravo podnositeljice da obavijesti javnost o navodnim nedostacima u načinu na koji su domaće vlasti vodile predmet N.G. bilo suprotstavljeno pravu N.G. na zaštitu njezine privatnosti, među ostalim i njezina identiteta, te zabrani neovlaštenog otkrivanja informacija iznesenih tijekom postupka dodjele skrbništva zatvorenog za javnost (vidi stavke 41. i 44. - 45. ove presude). Sud je već imao priliku odlučivati o pitanjima koja se odnose na otkrivanje povjerljivih informacija, iako u okolnostima drugačijim od okolnosti u ovom predmetu (vidi gore citirane predmete *Stoll*, stavak 108.; *Bédat*, stavak 55.; *Ricci*, stavak 54., i *Pinto Coelho protiv Portugala*, br. 28439/08, stavak 36., 28. lipnja 2011.).

105. Prema mišljenju Suda, slična logika vrijedi za predmete koji se - kao ovaj predmet - odnose na otkrivanje identiteta i osobnih podataka djeteta u tisku ili na televiziji u vezi s postupkom dodjele skrbništva (vidi stavke 97. - 98. ove presude). Ako je postupak zatvoren za javnost, može se opravdano očekivati da će se informacije iznesene u tijeku tog postupka čuvati kao tajne (vidi stavke 51., 54. i 56. ove presude). Sud naglašava da djeca, osobito dojenčad, imaju malu ili nikakvu praktičnu kontrolu nad korištenjem njihovih osobnih podataka, što podrazumijeva nemogućnost davanja privole ili razumijevanja pitanja za koja bi, da su odrasle osobe, njihova privola bila potrebna (vidi nadalje stavke 51. - 54. i 56. ove presude).

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

106. U tom kontekstu, domaće vlasti moraju pažljivo uspostaviti ravnotežu između slobode davanja primjedbi o nekom pitanju od javnog interesa i potrebe za zaštitom najboljih interesa djeteta i njegova prava na privatnost. Pritom moraju ispitati konkretne okolnosti predmeta, imajući na umu da pravo djeteta da se prvenstveno vodi računa o njegovim najboljim interesima znači da djetetovi interesi imaju visok prioritet i nisu tek jedna od stvari koje treba uzeti u obzir. Stoga se značajna važnost mora pridati onome što najviše služi dobrobiti djeteta, osobito kad neka radnja nedvojbeno utječe na dotično dijete (vidi stavke 51. - 52. i 98. ove presude).

107. Međutim, u presudama domaćih sudova nije proveden test razmjernosti između, s jedne strane, razmatranja koja proizlaze iz sudske prakse Suda povezanog s dotičnim interesima [javnosti] i postupanja podnositeljice zahtjeva i, s druge strane, suprotstavljenе potrebe za zaštitom identiteta i privatnosti djeteta osiguravanjem povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva pribjegavanjem kaznenom pravu i provođenjem kaznenog progona i donošenjem osude protiv podnositeljice zahtjeva na temelju članka 305. stavka 1. Kaznenog zakona.

108. Konkretno, Općinski sud, čija su obrazloženja prihvatali i podržali i Županijski sud i Ustavni sud (vidi stavke 36. i 38. ove presude), nije razmotrio je li i u kojoj mjeri predmet uključivao pitanje od javnog interesa i je li podnositeljica zahtjeva sudjelovala u raspravi koja je mogla doprinijeti pitanjima od javnog interesa. S tim u vezi, Sud naglašava da se povjerljivost postupka dodjele skrbništva ne može štititi pod svaku cijenu. Kao i u drugim predmetima u kojima je povjerljivost imala važnu ulogu (vidi gore citirani predmet *Stoll*, stavak 128., koji se odnosi na povjerljivost diplomatskih dokumenata, i gore citirani predmet *Bédat*, stavak 64., koji se odnosi na tajnost sudskega istraživačkog postupka), različiti aspekti određenog predmeta trebaju se uzeti u obzir te je potrebno odvagnuti različite interese u pitanju.

109. Sud ponavlja da bi primjedbe o funkciranju sustava pokrenutog radi odlučivanja o pravima skrbništva i sudbini djece, u mjeri u kojoj se odnose na pitanja od javnog interesa, trebale uživati visoku razinu zaštite slobode izražavanja (vidi stavak 94. ove presude). Međutim, u ovom predmetu, te bi se primjedbe trebale razmotriti u kontekstu potrebe za zaštitom privatnosti djeteta, iako je ono tek dojenče, među ostalim i njegova identiteta i vrijednosti na koje se privatnost odnosi, kao što su njegova dobrobit i dostojanstvo, razvoj osobnosti, psihološki integritet i odnosi s drugim ljudima, osobito s članovima obitelji, prvenstveno vodeći računa o najboljim interesima djeteta (vidi stavke 97. - 98. ove presude).

110. Nadalje, unatoč posebnom zahtjevu podnositeljice zahtjeva u tom pogledu (vidi stavke 25. - 27. ove presude), sud je odbio razmotriti pitanja povezana s činjenicom da su glavne informacije otkrivene u televizijskoj reportaži već bile poznate javnosti i da su u nekoliko navrata same domaće vlasti smatrale prikladnim obavijestiti medije o određenim aspektima tog obiteljskog spora i relevantnog postupka (vidi stavke 11. - 15. ove presude).

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

Doista, neke od tih informacija otkrila je ravnateljica Centra, koja je čak javno izrazila svoje stavove o najboljem rješenju u pogledu prava skrbništva nad N.G. 2008. godine u televizijskoj emisiji *Provjereno* (vidi stavak 12. ove presude).

111. Slijedom toga, u spornoj televizijskoj reportaži u kojoj je podnositeljica zahtjeva sudjelovala u biti nisu pružene nikakve informacije koje javnosti već nisu bile poznate. Konkretno, ime djeteta i imena drugih uključenih osoba već su bila poznata iz prijašnjih medijskih reportaža, kao i pojedinosti o tijeku i stadiju postupka u predmetu N.G. (vidi stavke 11. - 15. ove presude). Unatoč tome što su neki elementi predmetnih informacija već bili poznati javnosti, još uvijek je trebalo odvagnuti daljnje širenje „javnih informacija“ u odnosu na obvezu poštovanja privatnosti djeteta (vidi stavke 99. - 100. ove presude). U tom kontekstu, Sud naglašava da navodno kršenje privatnosti N.G. ne može, samo po sebi, biti opravdano činjenicom da su informacije o N.G. i postupku dodjele skrbništva nad njom bile otkrivene javnosti, a da se u obzir ne uzme način na koji su otkrivene.

112. Štoviše, iako je podnositeljica zahtjeva to zatražila, Općinski sud nije razlikovao otkrivanje informacija o postupku dodjele skrbništva od otkrivanja identiteta djeteta i njezinih osobnih i osjetljivih podataka. S tim u vezi, Sud napominje da bi, prema mjerodavnim međunarodnim materijalima, informacije o osobnim podacima na temelju kojih bi se mogao otkriti identitet djeteta ili koje bi mogle neizravno omogućiti otkrivanje identiteta djeteta u pravilu trebale biti nedostupne široj javnosti i tisku, iako bi mogli postojati slučajevi u kojima bi dijete imalo koristi ako se otkrije njegov identitet ili u kojima strogo poštovanje pravila povjerljivosti može predstavljati opasnost od nanošenja štete djetetu (vidi stavke 51. - 52., 54. i 56. ove presude).

113. Kada ispituje interes u pitanju i postupanje podnositeljice zahtjeva, Sud smatra važnim i naglasiti da se sudjelovanje podnositeljice zahtjeva u spornoj televizijskoj reportaži ne može razmatrati zasebno. Mora se sagledati u širem kontekstu medijskog izvještavanja o pitanjima o kojima se raspravljalo u toj reportaži (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *Stoll*, stavak 117.). Međutim, unatoč opetovanim zahtjevima podnositeljice zahtjeva za izvođenjem dokaza u tom pogledu, Općinski sud nije razjasnio ulogu novinara u otkrivanju povjerljivih informacija (vidi stavke 25. - 27. ove presude). S tim u vezi, važno je napomenuti i da su prema domaćem zakonu i mjerodavnim odredbama o novinarskoj etici novinari koji su sudjelovali u pripremi televizijske emisije imali važnu odgovornost osigurati da povjerljive informacije o djeci ne budu otkrivene (vidi stavke 47. - 48. ove presude). Ipak, Općinski sud nije saslušao novinare kako bi utvrdio koje su savjete dali podnositeljici zahtjeva i u kojim su okolnostima povjerljive informacije snimljene i kasnije prikazane u reportaži.

114. Sud napominje i da domaći sudovi nisu uzeli u obzir činjenicu da sudjelovanje podnositeljice zahtjeva u spornoj televizijskoj emisiji nije

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

imalo za cilj zadovoljiti značajelju određene publike u vezi s pojedinostima privatnog života neke osobe. Doista, kako je utvrdio sam Općinski sud, podnositeljica zahtjeva djelovala je u dobroj vjeri kako bi zaštitila interes N.G. otvarajući pitanja pogrešaka u radu službi socijalne skrbi (vidi, *mutatis mutandis*, *Juppala protiv Finske*, br. 18620/03, stavci 44. - 45., 2. prosinca 2008.).

115. Obrazloženje domaćih sudova ukazuje na to da navedeni čimbenici nisu uzeti u obzir, najviše zbog isključivo formalističkog pristupa pojmu povjerljivosti postupka zaštićenog člankom 305. stavkom 1. Kaznenog zakona. Stoga je Općinski sud smatrao da se radi o jednostavnom predmetu jer je, prema njegovu mišljenju, bilo jasno da je podnositeljica zahtjeva otkrila povjerljive informacije iz upravnog postupka dodjele skrbništva te je tako počinila kazneno djelo iz članka 305. stavka 1. Kaznenog zakona (vidi stavke 29. - 33. ove presude). Kao što je već navedeno, to su prihvatili i podržali Županijski sud i Ustavni sud (vidi stavke 36. i 38. ove presude).

116. Prema mišljenju Suda, takav formalistički pristup domaćih sudova, suprotno zahtjevima sudske prakse Suda, doveo je do njihova propusta provođenja odgovarajuće provjere toga je li miješanje u prava zaštićena člankom 10. Konvencije bilo opravdano (vidi stavak 102. ove presude; i usporedi gore citirani predmet *Görmiş i drugi*, stavci 65. - 66.).

117. S obzirom na navedeno, Sud stavlja poseban naglasak na propust domaćih sudova da ispitaju sve relevantne okolnosti predmeta u svjetlu načela utvrđenih u sudskoj praksi Suda.

118. Sukladno tome, došlo je do povrede članka 10. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. I STAVKA 3. TOČKE (D) KONVENCIJE

119. Pozivajući se na članak 6. stavak 1. i stavak 3. točku (d) Konvencije, podnositeljica zahtjeva prigovorila je zbog nedostatka poštenosti u kaznenom postupku koji se vodio protiv nje zbog kršenja povjerljivosti upravnog postupka dodjele skrbništva.

120. Vlada je osporila tu tvrdnju.

121. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s onim koji je prethodno razmotren i stoga se isto tako mora proglašiti dopuštenim. Međutim, imajući u vidu zaključak povezan s člankom 10. Konvencije (vidi stavke 115. - 116. ove presude), Sud smatra da ga nije potrebno zasebno ispitati (vidi, primjerice, *Müdir Duman protiv Turske*, br. 15450/03, stavak 40., 6. listopada 2015., s dalnjim referencama).

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

122. Članak 41. Konvencije glasi:

“Ako Sud utvrди da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijedenoj stranci.”

A. Šteta

123. Podnositeljica zahtjeva potražuje iznos od 20.000,00 eura (EUR) na ime naknade neimovinske štete.

124. Vlada je osporila podnositeljičin zahtjev kao neosnovan i nepotkrijepljen.

125. Imajući u vidu sve okolnosti ovog predmeta, Sud prihvata da je podnositeljica zahtjeva pretrpjela neimovinsku štetu koja se ne može nadoknaditi samo utvrđivanjem povrede. Procjenjujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositeljici zahtjeva dodjeljuje 7.500,00 eura (EUR) na ime naknade neimovinske štete, uz sve poreze koji bi joj se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdatci

126. Podnositeljica zahtjeva potraživala je i 18.750,00 hrvatskih kuna (HRK) za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima te 31.350,00 HRK za troškove i izdatke nastale pred Sudom, što ukupno iznosi 50.100,00 HRK ili 6.592,10 EUR.

127. Vlada je podnositeljičin zahtjev smatrala neosnovanim i nepotkrijepljenim.

128. Prema sudskej praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je iznos novca razuman. Sud u ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje posjeduje i prethodno navedene kriterije, kao i iznos isplaćen punomoćnici podnositeljice zahtjeva u vezi s odobrenom besplatnom pravnom pomoći (850,00 EUR), smatra razumnim dodijeliti iznos od 4.170,00 EUR, koji pokriva troškove po svim osnovama, uz sav porez koji bi se mogao zaračunati podnositeljici.

C. Zatezne kamate

129. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 10. Konvencije;
3. *Presuđuje* da nije potrebno zasebno ispitati prigovor na temelju članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (d) Konvencije;
4. *Presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:
    - (i) 7.500,00 EUR (sedam tisuća petsto eura), na ime naknade neimovinske štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati;
    - (ii) 4.170,00 EUR (četiri tisuće sto sedamdeset eura) na ime troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva;
  - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;
5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i отправljeno u pisanim oblicima dana 10. rujna 2020. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika suda.

Abel Campos
Tajnik

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi dodaje izdvojeno mišljenje sutkinje Koskelo i suca Eickea.

K.W.O.
A.C.

**SUGLASNO MIŠLJENJE
SUTKINJE KOSKELO I SUCA EICKEA**

1. Slažemo se s našim kolegama da je u ovom predmetu došlo do povrede članka 10. Konvencije. Međutim, imamo određene rezerve u pogledu obrazloženja usvojenog u presudi kako bi se došlo do tog ishoda.

Zakonitost miješanja

2. Na početku, oklijevamo podržati zaključak da je domaći zakon koji je u ovom predmetu primijenjen kao osnova za kaznenu osudu podnositeljice zahtjeva udovoljio pretpostavkama „kvalitete zakona“ kako su utvrđene u sudskoj praksi Suda. Podnositeljica zahtjeva optužena je i osuđena za otkrivanje identiteta svoje unuke kršenjem povjerljivosti upravnog postupka koji se vodio pred Centrom za socijalnu skrb u K. (vidi stavke 20., 30. i 39. ove presude). Primjenjenom kaznenom odredbom predviđeno je kažnjavanje svakog „[t]ko neovlašteno otkrije ono što je saznao u ... upravnom postupku, ... a što se na temelju zakona ili odluke utemeljene na zakonu smatra tajnom“ (vidi stavak 44. ove presude). Prema Zakonu o općem upravnom postupku (članak 150. stavak 2. koji je citiran u stavku 48. ove presude), službena osoba koja vodi postupak može isključiti javnost za cijelu usmenu raspravu ili samo za jedan njezin dio ako se (*inter alia*) treba raspravljati o odnosima u nekoj obitelji. Očito je da identitet podnositeljice unuke kao takav nije nešto što je ona „saznala“ u tom upravnom postupku. Štoviše, s obzirom na to da je javno raspravljala, kao stranka u postupku, o tijeku i vođenju postupka, pri čemu je njezin vlastiti identitet bio otkriven, identitet njezine unuke vjerojatno ne bi ostao tajan čak i da ime djevojčice nije bilo izravno otkriveno.

3. Stoga, u okolnostima predmeta, nije jasno što je zapravo predstavljalo kažnjivo ponašanje i kako bi se konkretne činjenice mogle podvesti pod domaće odredbe. Sukladno tome, čini se dvojbenim da bi podnositeljici zahtjeva ili drugoj osobi u sličnom položaju bilo predvidljivo da bi mogla kazneno odgovarati za činjenice kako su utvrđene.

Propust provođenja testa razmjernosti

4. U pogledu pitanja nužnosti/razmjernosti miješanja, ovaj je predmet zapravo prilično jednostavan. Suština predmeta leži u činjenici da domaći sudovi uopće nisu proveli test razmjernosti kako to zahtijeva sudska praksa Suda u situacijama u kojima su suprotstavljena prava podnositelja zahtjeva iz članka 10. s jedne strane i prava druge osobe, u ovom slučaju unuke, iz članka 8. s druge strane. Taj nedostatak u pristupu domaćih sudova koji su odlučivali o optužbi podnesenoj protiv podnositeljice zahtjeva predstavlja srž problema.

5. Način na koji se postupak koji se odnosi na skrb i skrbništvo nad djetetom vodi u situacijama kao što su one o kojima je riječ u ovom predmetu, u kojem je dojenče ostalo bez roditelja zbog nesreće, nesumnjivo je stvar legitimnog javnog interesa u odnosu na koju se relevantni problemi i pitanja nesumnjivo mogu otvoriti i iznijeti na vidjelo raspravom o konkretnom postupku. Stoga je ključno pitanje u kojoj mjeri i kako potreba za osiguranjem pravilne zaštite prava dotičnog djeteta zahtijeva i opravdava ograničenja načina na koji neka stranka može ostvariti svoju slobodu izražavanja sudjelovanjem u javnoj raspravi koja se odnosi na konkretan predmet u koji je uključena. U ovom predmetu, domaći sudovi koji su odlučivali o optužbi za kazneno djelo podnesenoj protiv podnositeljice zahtjeva povodom prijave koju je podnio djetetov stric, čije je daljnje skrbništvo nad djetetom bilo predmet dotičnog upravnog postupka (kao i sudskog postupka), osudili su podnositeljicu, a da se nisu bavili tim pitanjima kako to zahtijeva utvrđena sudska praksa Suda. Stoga je došlo do povrede članka 10.

6. U tom kontekstu, možda je vrijedno napomenuti i da se Sud već morao baviti predmetom u kojem je u pitanje dovedeno pravo pojedinca da ostvaruje slobodu izražavanja u odnosu na kazneni postupak koji se protiv njega vodio u okolnostima u kojima su se suprotstavljena razmatranja odnosila na prava na privatnost njegove djece kao žrtava (vidi *Yleisradio Oy i drugi protiv Finske* (odl.), br. 30881/09, 8. veljače 2011.). Pozadina tog predmeta odnosila se na situaciju u kojoj je osoba osuđena za seksualno zlostavljanje dvoje maloljetne djece u kaznenom postupku koji je proglašen povjerljivim zbog potrebe za zaštitom žrtava. Nalog suda podrazumijevao je, *inter alia*, da su i spis predmeta i presuda, osim izreke osuđujuće presude, proglašeni povjerljivima. Nakon što je osuđen, s okrivljenikom je obavljen intervju na nacionalnoj televiziji u emisiji koja se bavi pitanjima povezanim s pravima obrane u kaznenim postupcima te prirode. U tom kontekstu, njegov identitet nije bio u potpunosti prikriven (kada je prikazan, njegovo lice i ime bili su otkriveni). To je potaknulo podnošenje kaznene prijave od strane žrtava uz obrazloženje da je osuđeni otac, javno raspravljavajući o svom kaznenom progonu i osudi, također otkrio, iako neizravno, identitet djece kao žrtava. Protiv tog muškarca, kao i protiv novinara zaduženih za televizijsku emisiju, podignute su optužbe. U tom su postupku, nakon što je Vrhovni sud, kao posljednja instanca, proveo test razmjernosti, okrivljenici osuđeni zbog širenja informacija kojim je povrijedena osobna privatnost žrtava. Taj se predmet odnosio upravo na sukob između slobode izražavanja – osuđenog pojedinca i novinara koji su objavili intervju s njim – i prava djece iz članka 8., koja su u ovom predmetu bila žrtve teškog kaznenog djela, a čiji identitet nije izričito otkriven, no čija je privatnost bila ugrožena zbog činjenice da je njihov osuđeni otac odlučio da intervju neće dati „*incognito*“. Test razmjernosti proveden na domaćoj razini naknadno je potvrdio ovaj Sud, koji je odbio

prigovor kao očigledno neosnovan. Stoga je taj predmet primjer iz prethodne sudske prakse koji pokazuje da može biti legitimno provoditi određena ograničenja slobode izražavanja, čak i u kontekstu u kojem osuđena osoba raspravlja o svom predmetu, na temelju suprotstavljene potrebe za osiguranjem zaštite prava žrtava na privatnost.

7. Sukladno tome, navedeni predmet služi kako bi se dodatno naglasio osnovni problem u ovom predmetu, a to je propust provođenja bilo kakvog testa razmijernosti na domaćoj razini.

8. Konačno, glede ovog pitanja posebno se ističu dva aspekta ovog predmeta koja proizlaze iz činjenice da su domaće mjere i postupci bili usmjereni samo na podnositeljicu zahtjeva i njezino postupanje u kontekstu televizijske emisije u kojoj je dala intervju. Kao prvo, iako je očito u danim okolnostima da je podnositeljica zahtjeva zasigurno pružila dokumente s kojima se pojavila u televizijskom studiju, zasebno je pitanje kako je zapravo došlo do toga da je djetetovo ime, kako je izdvojeno iz tih dokumenata, prikazano na televizijskom zaslonu. Teško je pronaći bilo kakvo opravdanje za činjenicu da uloga koju su imali novinari zaduženi za emisiju, kao stručnjaci u području, nije razmotrena u tom kontekstu. Umjesto toga, samo je podnositeljica zahtjeva kazneno gonjena kao rezultat onoga što se dogodilo tijekom televizijskog intervjuja, dok odgovornost novinara nije uzeta u obzir. Kao drugo, iz dokaza proizlazi da se prije predmetne televizijske emisije (7. travnja 2010.) o djetetovom predmetu već detaljno raspravljaljalo te je i djetetovo ime bilo navedeno, među ostalim i od strane ravnateljice Centra za socijalnu skrb u K. odgovorne za vođenje samog upravnog postupka koji se odnosio na skrbništvo nad djetetom koji su domaći kazneni sudovi smatrali „povjerljivim“ (stavci 11. i 12.).

Značaj najboljeg interesa djeteta

9. U presudi se mnogo pažnje posvećuje načelu najboljeg interesa djeteta. Međutim, način na koji se ta tema obrađuje razlog je za određenu zadršku. Ne osporavajući važnost općeg načela da se mora voditi računa o najboljem interesu djeteta, smatramo da je pomalo neobično usredotočiti se na prepostavke najboljeg interesa djeteta u predmetu u kojem srž problema leži u činjenici da *nikakva druga razmatranja* nisu uzeta u obzir osim onog koje je temelj tajnosti postupka dodjele skrbništva nad djetetom, čije je krsenje dovelo do osude podnositeljice zahtjeva. U konačnoj analizi, ti dijelovi presude stoga očito predstavljaju *obiter dictum*. To je, naravno, tim više točno jer se čini da domaći kazneni sudovi ni u jednoj fazi nisu spomenuli da su prvenstveno ili uopće vodili računa o najboljem interesu dotičnog djeteta.

10. Što je još važnije, općenite izjave dane u pogledu načela najboljeg interesa djeteta ne čine se u svim pogledima dovoljno jasnima. Presudom bi se trebao potvrditi cjelokupan prijenos u okvir EKLJP-a načela izvedenih iz

UN-ove Konvencije o pravima djeteta, prema kojoj se prvenstveno mora voditi računa o najboljem interes djeteta prilikom donošenja bilo kakve odluke koja se izravno ili neizravno odnosi na djecu (stavci 63., 97. - 99.). Međutim, EKLJP je instrument koji sadržava određeni skup ljudskih prava i temeljnih sloboda, od kojih su neki absolutni, dok drugi, prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi, vrlo često uključuju ocjenu i uspostavljanje ravnoteže između različitih suprotstavljenih prava i interesa. Stoga u kontekstu Konvencije nije opravdano tvrditi, tako opširnim i sveobuhvatnim izrazima, da se, kad god su djeca izravno ili čak neizravno uključena, prvenstveno mora voditi računa o njihovim najboljim interesima koji se „ne mogu razmatrati na istoj razini kao svi drugi čimbenici“ (stavak 99.). Ne može se, primjerice, tvrditi da bi u kontekstu primjene članaka 2., 3., 5. ili 7. najbolji interes djeteta mogao djelovati kao ograničenje prava druge osobe na temelju navedenih odredbi koje inače ne bi bilo dopušteno; absolutna priroda uključenih prava ne smije se umanjiti iako bi to možda bilo u najboljem interesu djeteta. Uzmimo konkretan primjer: u situaciji kao u predmetu *Gäfgen*, razmatranje najboljeg interesa djeteta nije tada i ne bi ni sada utjecalo na primjenu članka 3. (vidi predmet *Gäfgen protiv Njemačke* [VV], br. 22978/05, stavak 107., ECHR 2010, u kojem je Sud presudio da je zabrana zlostavljanja osobe primjenjiva bez obzira na postupanje žrtve ili motivaciju vlasti da spase život djeteta). Kao drugi primjer iz konteksta članka 7., odstupanje kaznenog suda od načela *nullum crimen sine lege* ne bi bilo opravdano čak i ako bi to bilo u najboljem interesu djeteta žrtve. U potonjoj situaciji, zahtjev za udovoljavanjem najboljim interesima djece zahtijevao bi umjesto toga odgovor zakonodavca.

11. Ključna misao je da se razmatranje najboljeg interesa djeteta prilikom primjene Konvencije mora odvijati unutar zakonskih okvira postavljenih u njezinim odredbama. Stoga, čak i kada su najbolji interesi djece izravno ili neizravno dovedeni u pitanje, posebna važnost koja im se pridaje u odnosu na druge čimbenike koji se nameću, mora ovisiti o kontekstu.

12. Isto tako, ne može se uvjerljivo tvrditi da bi najbolji interesi djece mogli djelovati kao neka vrsta općeg ograničenja ili sveukupnog ograničenja prava na slobodu izražavanja na temelju članka 10. kad god su ti interesi dovedeni u pitanje, bilo izravno bilo neizravno. Prilikom primjene članka 10. činjenica da su najbolji interesi djeteta pogodjeni neće ukloniti potrebu za provođenjem testa razmjernosti.

13. Kako je prethodno navedeno, srž ovog predmeta leži upravo u činjenici da test razmjernosti uopće nije proveden u kaznenom postupku protiv podnositeljice zahtjeva na domaćoj razini. Pogođeni interesi djeteta važan su element nužnog uspostavljanja ravnoteže, ali pravilno rješavanje sukoba između suprotstavljenih prava ipak zahtjeva pažljivu, kontekstualnu i posebnu ocjenu.

PRESUDA N.Š. protiv HRVATSKE – IZDVOJENO MIŠLJENJE

14. Ukratko, preuveličavanje uloge koju najbolji interesi djece mogu legitimno imati prilikom primjene različitih odredbi Konvencije iznošenjem opširnih i sveobuhvatnih općih izjava nije od velike pomoći i, zapravo, postoji opasnost da bude obmanjujuće. U ovom predmetu, možda je zaista svrha obveze tajnosti za koju se smatra da je bila nametnuta podnositeljici zahtjeva (iako ovom Sudu nisu dostavljeni dokazi ni u kojem pogledu o tome) bila zaštita interesa djeteta (kao i interesa drugih članova obitelji). Ipak, jednoglasni smo u zaključku da je kaznena osuda bake u ovim okolnostima dovela do povrede njezinih prava iz članka 10.

© 2022 *Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava*

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakturu istoga